

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

03/2016 – ROČNÍK 6

VZDĚLÁNÍ MUŽŮ A ŽEN

17

ABSOLVENTI VYSOKÝCH ŠKOL OČIMA GENDERU

20

INDIKÁTORY PRO AGENDU 2030

4

OBCHOD ČESKÉ REPUBLIKY SE SLOVENSKEM

28

NA TABLETU I V MOBILU

statistikaamy.cz

ZLATÝ
STŘEDNÍK
2014

1. MÍSTO

PRKlub

Editorial

Z poslední ankety spokojenosti uživatelů vyplynulo, že 39,8 % z nich využívá výstupy Úřadu ke své práci. Statistické informace jim poskytují přehled o socioekonomickém vývoji v České republice i v zahraničí.

Ze čtenářského průzkumu provedeného v minulém roce vyplynulo, že časopis Statistika&My používají ve své profesi dvě třetiny jeho odběratelů. Čtenáři vyjádřili spokojenost s obsahem a srozumitelností textů, grafů, kartogramů a infografik.

Jsme velmi rádi, že časopis vnímáte jako přátelský a že je pro vás zdrojem inspirace. Zpětná vazba je pro nás důležitá. Děkujeme za ni.

A co jsme pro vás přichystali do březnového vydání?

Zprávu předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové ze 47. zasedání Statistické komise OSN, kde byl představen globální soubor indikátorů udržitelného rozvoje. Podrobnosti o průběhu jednání a dalším postupu implementace indikátorů v ČR se dozvíte v úvodu časopisu.

V rozhovoru s profesorem Zdeňkem Pavlíkem se mimo jiné dočtete o úskalích demografických prognóz. V tématu vydání ředitelka Michaela Kleňhová společně s odborným pracovníkem Markem Řezankou srovnávají úroveň vzdělání mužů a žen. Ukazuje se, že ve srovnání s muži jsou mladé ženy vzdělanější.

Analytik Lukáš Kučera se tentokrát zaměřil na příjmy domácností. Statističky Petra Křížová zkoumá zahraniční obchod České republiky se Slovenskem, Jitka Řezníčková popisuje úskalí osob ohrožených chudobou. Specialisté na trh práce Marta Petrářová a Bohuslav Mejstřík se věnují zaměstnanosti mladých do dvaceti let.

Vážení čtenáři, budeme rádi, pokud vás zaujmou i další příspěvky, které jsme pro vás připravili.

Přeji vám krásné a radostné Velikonoce.

Michal Novotný
šéfredaktor

Indikátory pro Agendu 2030 **4**

UDÁLOSTI

Stále více podniků si odečítá náklady na výzkum a vývoj **7**

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Písmena, která nás stále straší: TBC **11**

ROZHOVOR

Rád poučuji **12**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Růst ekonomiky potvrdil také maloobchod **14**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Ceny v ČR jsou stále nízké **16**

TÉMA

Ve srovnání s muži jsou mladé ženy vzdělanější **18**

Absolventi vysokých škol očima genderu **20**

Platy učitelů a učitelek v České republice se příliš neliší **22**

Oproti zahraničí u nás učí méně mužů **23**

ANALÝZA

Příjmy domácností narostly nejrychleji od hospodářské krize **26**

Obchod České republiky se Slovenskem **28**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Hraniční meze chudoby **31**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Zaměstnanost mladých do dvaceti let je minimální **32**

Indikátory pro Agendu 2030

Agenda 2030 a přijetí globální sady indikátorů udržitelného rozvoje, big data a oficiální statistika, statistika uprchlíků nebo údaje spojené s klimatickými změnami. Tato zásadní témata se projednávala na 47. zasedání Statistické komise OSN. Sešli se na něm předsedové národních statistických úřadů celého světa.

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ

Statistická komise OSN zasedala v New Yorku ve dnech 8. až 11. března. V navazujícím termínu se pak uskutečnilo tuzemské 30. jednání Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Zaměřeno bylo kromě jiného právě na implementaci Agendy 2030 v Česku a na přípravu strategického dokumentu Česká republika 2030.

Statistická komise OSN

Dokumenty, které byly předloženy na 47. zasedání Statistické komise OSN, poskytují základní přehled o činnosti skupiny IAEG-SDG Indicators (Inter-agency and Expert Group on Sustainable Development Goal Indicators) v roce 2015. Společně s nimi byl představen dlouho očekávaný globální soubor indikátorů udržitelného rozvoje. Předložený návrh byl považován za připravený ke schválení Statistickou komisí. Připomeňme, že na jejím 46. zasedání nebyl původní soubor indikátorů schválen.

Globální sada obsahuje 241 indikátorů. Některé z nich se však opakují. Celkem je jich tedy 230. Přestože oproti původnímu návrhu z loňského roku došlo v absolutním vyjádření k navýšení jen o dva indikátory, prakticky prošla tato sada výraznou obměnou. Modifikace se týkala asi 50 z nich, přičemž většina je relevantní pro Českou republiku.

Zároveň došlo k mírným úpravám původních indikátorů. Z 80 tzv. šedých indikátorů, u nichž dosud nebyla zcela přesně stanovena metodika, se do finální verze materiálu dostala zhruba třetina. Zbývající část byla nahrazena ukazateli

Zdroj: OSN

AGENDA 2030

Agenda 2030 je akčním plánem rozvoje do roku 2030. Spočívá v naplňování 17 hlavních cílů udržitelného rozvoje (tzv. SDGs). Navazuje na program rozvojových cílů tisíciletí, jehož smyslem bylo snížit do roku 2015 extrémní chudobu

v rozvojových zemích. Nové cíle zformulované všemi členskými státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry či akademické obce jsou výsledkem předpokladu vzájemné propojenosti jednotlivých záměrů. Provázaná proto musejí být i hledaná řešení.

Více na <http://bit.ly/1DN19ID>.

novými. Jak účastníci zasedání konstatovali, tato obměna je spojena se sníženým odkazem na dostupnost ze strany národních statistických úřadů.

Je známo, že některé indikátory mají spíše anketní charakter. Jde například o počet zemí, které mají strategie ke snížení rizika živelních katastrof. Vedle toho jsou navrženy indikátory kvalitativního charakteru, jež jsou předmětem šetření o subjektivních postojích. Příkladem je ukazatel pocitu bezpečí v okolí vašeho domu.

Účastníci jednání obecně podpořili členění sady do tří základních skupin (tzv. TIER) podle existence, či neexistence

metodiky a podle dostupnosti, resp. nedostupnosti dat k jejich naplnění. U indikátorů, které budou v TIER I, se předpokládá snadná definice metodiky a nalezení informačních zdrojů pro jejich naplnění. Naopak výzvou jsou zejména indikátory, které budou zařazeny do TIER III a u nichž neexistuje celosvětově uznávaná definice.

Samotné rozřazení indikátorů do jednotlivých TIER bude předmětem 3. jednání IAEG-SDGs na konci března. V průběhu příštího roku by se tato pracovní skupina měla věnovat zejména vyvinutí globálního mechanismu reportingu, práci na indikátorech v TIER III

a posouzení dostupnosti dat pro indikátory v TIER I a II.

Průběh jednání

Všechny státy EU a tzv. like-minded země (USA, Kanada, Nový Zéland, Norsko, Švýcarsko, Japonsko apod.) se za seznam indikátorů jednoznačně postavily. Některé jej označily za přijatelný pragmatický návrh, s nímž lze v monitoringu cílů udržitelného rozvoje pracovat. Většina rozvinutých zemí se s rozvojovými státy shodla na tom, že práci expertní skupiny IAEG-SDGs považuje za neukončenou. Zastává přitom názor, že v příštích letech je třeba sadu indikátorů zpřesňovat. Dále upozornila na skutečnost, že řada indikátorů není metodicky dořešena a že část ukazatelů je spíše určena pro průzkum veřejného mínění.

Rozvojové země, resp. jejich skupiny jako vnírozemské (LLDCs), malé ostrovní státy (SIDS) atd., návrh indikátorů z velké části podpořily. Upozorňovaly však na limity některých států, zejména malých ostrovních v Pacifiku (viz SIDS), ohledně možností naplňování kvantifikace takového počtu indikátorů. Požádaly proto o rychlou a intenzivní podporu v budování statistických kapacit.

Výrazný nesouhlas vyjádřila Indie, která považuje indikátory za nedostatečně vyvážené v tom smyslu, že je položen velký důraz na domácí politikum, a naopak nedostatečný akcent je kla-

Předsedkyně ČSÚ Iva Rišchelová.

den na mezinárodní podporu. Je možné, že toto stanovisko mělo být nepřímou zmínkou o sledování toků rozvojové pomoci ODA. Představitel tamního národního statistického úřadu doporučil, aby se na sadě indikátorů dále pracovalo a aby se neuspěchalo její přijetí. Podle Indie je případná časová prodleva menším problémem než schválení nevhodného rámce.

Čína se snažila prosadit do textu Zprávy Statistické komise o indikátorech odkaz na princip společné, ale diferencované odpovědnosti (CBDR), který byl velmi politicky kontroverzní už při projednávání Agendy 2030 jako takové. Proti tomuto záměru ale USA a EU zakročily a řada zemí jej odmítla.

Celodenní diskuse Statistické komise k tématu indikátorů udržitelného rozvoje byla ukončena s tím, že sekretariát OSN připraví vedle závěrů z projednávání daného bodu i návrh krátké rezoluce, kterou Statistická komise doporučí Ekonomické a sociální radě OSN a Valnému shromáždění OSN.

Další postup v České republice

Přestože Česká republika má k přijatému souboru indikátorů řadu výhrad, k jejich analýze a postupnému naplňování se postavila velmi aktivně. Český statistický úřad již provedl první rozbor možnosti jeho implementace. Současně byl 15. března na jednání Rady vlády pro udržitelný rozvoj schválen vznik Výboru pro indikátory udržitelného rozvoje.

Hlavním úkolem Výboru je koordinace agendy v oblasti indikátorů udržitelného rozvoje s ohledem na naplňování indikátorového rámce připravovaného strategického dokumentu Česká republika 2030 a přípravy indikátorů k Agendě 2030, tj. k cílům udržitelného rozvoje. Předsedou Výboru se stal Jiří Hrbek, ředitel odboru statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ. Místopředsedy jsou Anna Kárníková z Úřadu vlády ČR a Bedřich Moldan z Centra pro otázky životního prostředí. První zasedání tohoto Výboru je naplánováno na 28. dubna. ■

VYBRANÉ ZÁVĚRY

47. ZASEDÁNÍ STATISTICKÉ KOMISE OSN K PROJEDNÁNÍ GLOBÁLNÍ SADY INDIKÁTORŮ PRO AGENDU 2030

Komise požádala skupinu IAEG-SDG Indicators, kterou vloni v březnu sama zřídila a které předsedá Velká Británie, aby pokračovala v činnosti se stejnou pečlivostí a nasazením jako dosud. Skupina by měla zvážit podněty k úpravě indikátorů, které během projednávání vznesly členské státy, a představit vlastní návrhy a plán pravidelných revizí rámce indikátorů udržitelného rozvoje. Výsledky svého působení pak uvede na dalším zasedání Statistické komise.

48. jednání tohoto orgánu, jenž OSN založila v roce 1947, je naplánováno na příští rok. Expertní skupina na něm podá zprávu o pokroku, jehož bylo dosaženo při zpracovávání globálního souboru indikátorů udržitelného rozvoje, a zejména o plánech na vývoj metodik pro stanovené ukazatele. Debatovat se ale bude i o definicích a normách, které je nezbytné odsouhlasit na mezinárodní úrovni.

Sestavení celosvětových indikátorů bude vycházet ze srovnatelných a standardizovaných národních oficiálních statistik. Budou-li využity jiné informační zdroje a metodiky, musejí je odsouhlasit národní statistické úřady.

Indikátory pro regionální a národní úroveň budou vypracovány zvlášť. Podle Statistické komise OSN je právě národní

zodpovědnost klíčem k dosažení udržitelného rozvoje. Národní revize jsou přitom dobrovolné a budou vycházet z různorodých národních realit, kapacit a úrovní rozvoje. Stejně tak budou respektovat rozsah, cíle a priority dané strategie. Budování zmíněných kapacit je důležité zejména v rozvojových zemích.

Mezi národními statistickými soustavami a mezinárodními organizacemi bude fungovat dostatečná koordinace, která bude zárukou transparentnosti a efektivit podávání zpráv. V neposlední řadě se Statistická komise zavázala, že vynaloží maximální úsilí, aby byly posíleny národní kapacity v této oblasti a vypracovány nezbytné statistické normy a nástroje.

• Dne 25. února se předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová setkala s dalšími předsedy ústředních orgánů státní správy. Hostitelem druhého setkání byl Karel Večeře, předseda Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Debatovalo se zejména o služebním zákonu. Nejproblematictější body byly zaslány na Ministerstvo vnitra náměstkovu pro státní službu Josefu Postráneckému.

• V New Yorku se ve dnech 8. až 11. března konalo 47. zasedání Statistické komise OSN. ČSÚ na něm zastupovala předsedkyně Iva Ritschelová (více na str. 4–5).

• V únoru odjeli jednat do Eurostatu zástupci ČSÚ. Michaela Kleňhová, ředitelka sekce demografie a sociálních statistik, se zúčastnila porady ředitelů sociálních statistik. Na programu bylo zejména sčítání lidu, dále pak základní moduly výběrového šetření pracovních sil a nařízení o integrovaných evropských sociálních statistikách.

Pavla Trendová, ředitelka sekce obecné metodiky a registrů, společně se svým kolegou Petrem Eliášem jednali na poradě ředitelů metodik a informačních technologií například o validaci dat zasílaných do Eurostatu či výsledcích probíhajících evropských projektů – SIMSTATu.

• Dne 8. března se ve Větrném Jeníkově konalo 5. společné zasedání výboru a kontrolní komise Zemědělského svazu ČR, jehož tématem byly aktuální záležitosti zemědělství či agrární politika EU. Hostem byl i Jiří Hrbek, ředitel odboru statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ.

Technická asistence v Kazachstánu Kus práce za českými statistiky

Statistický úřad Kazachstánu navštívili začátkem letošního roku Jaroslav Zbranek, vedoucí oddělení sektorových účtů, a Vítězslav Ondruš ze sekce makroekonomických statistik. Jejich expertní mise byla pokračováním technické asistence Českého statistického úřadu.

Čeští odborníci radili svým kazachským kolegům, jak sestavovat národní účty. Hodnotili jejich současné postupy v souvislosti se sestavováním sektorových účtů. Z dostupných datových zdrojů společně sestavili účty sektoru domácností, pak provedli integraci účtů všech sektorů a vedli bilancování položek rozdělovacích transakcí. Navíc, mimo původní plán, pomáhali Kazachům s výpočtem neutrálních a reálných zisků z držby a s vytvořením a naplněním bilance fixního kapitálu.

V Eurostatu se jednalo o statistice trhu práce

V Lucemburku se koncem ledna konalo zasedání pracovní skupiny Eurostatu. Jednání o statistice trhu práce se zúčastnili zástupci národních statistických úřadů členských a kandidátských států EU, Evropské centrální banky, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Mezinárodní organizace práce, dále představitelé Eurostatu a Generálního ředitelství pro

zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování. ČSÚ, který se aktivně zapojuje do rozvoje evropského statistického systému a do přípravy legislativy statistiky trhu práce, reprezentovala Jitka Erhartová, vedoucí oddělení statistiky práce.

Na programu jednání odborné části byla prezentována témata: výdělková statistika, statistika nákladů práce, statistika volných pracovních míst, genderová statistika a jednotné nařízení pro podnikovou statistiku (Framework Regulation Integrating Business Statistics – FRIBS).

Krajské úřady se zajímají o data ČSÚ

Kde hledat a najít potřebné statistické údaje, jaké datové zdroje statistika nabízí a v jakých termínech jsou data publikována?

Právě na tyto otázky odpovídali statistici v březnu pracovníkům Krajského úřadu v Liberci a tajemníkům měst

a obcí Pardubického kraje. Zatímco v Pardubickém kraji byl zájem o data o obcích, v Libereckém byla představena struktura ústředních a krajských webových stránek ČSÚ, aplikace Veřejná databáze a publikační činnost krajské správy.

Ředitelka Krajské správy ČSÚ v Pardubicích Veronika Tichá jednala s hejmanem Pardubického kraje Martinem Netolickým o spolupráci kraje a statistického úřadu v dalším období.

66 let

uplynulo
od národního sčítání

Na území dnešní ČR bylo k 1. březnu 1950 celkem 8 896 086 lidí. Jednalo se o první poválečné sčítání lidu. Konalo se poprvé od roku 1930, neboť během války nebylo organizováno.

Stále více podniků si odečítá náklady na výzkum a vývoj

Český statistický úřad nedávno zveřejnil na svých internetových stránkách publikaci *Nepřímá veřejná podpora výzkumu a vývoje v České republice 2014*. Titul se věnuje statistice nepřímé veřejné podpory výzkumu a vývoje (VaV). Zabývá se daňovými pobídkami výdajů na výzkum a vývoj, kdy subjekty provádějící VaV mohou za podmínek stanovených zákonem odečíst náklady spojené s realizací VaV projektů od daňového základu. Publikace přináší nejnovější údaje za rok 2014 včetně srovnání s údaji z předešlých let.

Nepřímá veřejná podpora VaV je ušitá na míru podnikatelské sféře, zejména pak soukromým podnikům. Počet subjektů provádějících VaV, které využívají nástroje nepřímé veřejné podpory VaV, se každoročně zvyšuje.

V roce 2014 využilo možnosti odečíst náklady na VaV celkem 1 264 soukromých podniků (dvě třetiny připadají na domácí podniky a jedna třetina na zahraniční podniky). Přitom v roce 2005, kdy byl poprvé umožněn odečet nákladů na VaV od základu daně, tuto nově zavedenou formu veřejné podpory VaV využilo 454 podniků. „Z celkového počtu soukromých podniků provádějících VaV odečetla náklady na VaV v roce 2014 více než polovina,“ tvrdí Václav Sojka, autor publikace, který pracuje v oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti.

Soukromé podniky odečítají méně nákladů

I přes zvýšení počtu podniků uplatňujících odečet nákladů na VaV, odečetly soukromé podniky nižší objem nákladů na VaV než v předchozím roce. Celkový odečet nákladů spojených s VaV dosáhl v roce 2014 výše 11,9 mld. Kč, přitom v roce 2005 podniky odečetly 3,1 mld. Kč. Odečet nákladů na VaV se snížil i přes to, že podniky mohly nově odečíst i smluvní výzkum od veřejných výzkumných organizací. Nejvyšší odečet uplatnily podniky v odvětví zpracovatelského průmyslu (8,8 mld. Kč), nejvíce pak v automobilovém průmyslu (2,5 mld. Kč).

Výše nepřímé veřejné podpory mírně poklesla

Vzhledem k poklesu celkového objemu odečtených nákladů na VaV od základu daně při zachování stejné daňové sazby ve výši 19 % došlo u soukromých podniků v roce 2014 k mírnému snížení částky nepřímé podpory VaV na 2 263 mil. Kč (z 2 297 mil. Kč v roce 2013). Ve velkých podnicích došlo k poklesu o 80 mil. Kč. Ve srovnání s rokem 2005 se nepřímá veřejná podpora VaV zvýšila o 88 %, i když se objem odečtených nákladů na VaV zvýšil téměř trojnásobně. Svou roli v tom hraje postupně se snižující sazba daně z příjmů právnických osob (z 26 % v roce 2005 na 19 % v roce 2014).

• Na začátek února připravila Pavla Trendová, ředitelka sekce obecné metodiky a registrů, v ČSÚ metodický den. Zúčastnili se ho zástupci pracovišť státní statistické služby.

Resorty byly informovány o postupu přípravy programu statistických zjišťování na rok 2017, o obsahu doporučení peer review a o dopadech změn Nařízení o evropské statistice. Hlavním přínosem Nařízení je možnost získat administrativní data pro statistická zpracování a posílení koordinační role národního statistického úřadu, jehož funkci v ČR zastává ČSÚ.

• V Českém statistickém úřadě v Praze Na Skalce se 14. března uskutečnila tisková konference s názvem *Cena ropy a ropných produktů*. Vedl ji Jiří Mrázek, ředitel odboru statistiky cen. O den později si vyslechli novináři informace o cizincích v České republice na tiskové konferenci v Plzni, kterou připravila Krajská správa ČSÚ.

• Jiřina Růžková, která 48 let působila v ČSÚ, byla v pátek 19. února hostem pořadu *Jak to vidíte?* na vlnách Českého rozhlasu Dvojka. Demografka hovořila o sčítání lidu, konkrétně o historii censů, o nezbytnosti jejich realizace či využitelnosti statistických dat. Pořad si můžete poslechnout v audioarchivu ČRo. Více na <http://bit.ly/21IUpwQ>.

• Další volby do zastupitelstev obcí se uskuteční letos 16. dubna. Vyhlášeny jsou v obcích Ovesná Lhota, Županovice, Suchý, Dasnice a Radostín.

DEFLACE. MÁME SI NA NI ZVYKAT?

Marek Rojíček
místopředseda ČSÚ

Téma deflace, tedy všeobecného poklesu cenové hladiny v ekonomice, bylo po dlouhá desetiletí pro ekonomy zcela okrajové. Od dob velké hospodářské krize v 30. letech minulého století se v praxi vyskytovalo zcela sporadicky. Drtivá většina teoretické literatury se proto zabývala jevem opačným – inflací, která byla popsána ze všech možných aspektů. V 70. letech minulého století se začalo hovořit o stagflaci, tedy poklesu ekonomiky při současném růstu cenové hladiny tlačené zejména růstem cen ropy. Nyní je situace opačná – pokles cen ropy růstu ekonomiky pomáhá. Je však třeba vzít v úvahu, že současná globální ekonomika je, co se týče vzájemné propojenosti a konkurence mezi zeměmi, úplně jiná, než byla tehdy.

Mohlo by se zdát, že k deflaci můžeme přistupovat stejně jako k inflaci, pouze s opačným znaménkem, a že reálné veličiny jsou nezávislé na těch nominálních. Skutečnost je však složitější. Základním problémem je nepružnost nominálních veličin směrem dolů, například si obtížně umíme představit, že v případě výraznějšího poklesu cenové hladiny by směřovaly dolů i mzdy na výplatních páskách. Obdobná situace je s půjčkami, kde při nepružnosti nominální úrokové sazby pod nulu vede výraznější pokles cenové hladiny k růstu reálných úrokových sazeb a nižší ochotě si půjčovat. Držitelé úspor navíc tato situace motivuje spíše držet peníze v hotovosti nebo na běžných účtech s nulovým úrokem. Pokud jsou očekávání směrem k poklesu cen, domácnosti spíše

vyčkávají s nákupy, čímž posilují začarovaný kruh zpomalování reálné ekonomiky a poklesu cen. S určitou nadsázkou lze říci, že určitá, velmi mírná inflace je „mazivem“, které udržuje ekonomiku při efektivním fungování.

Pokud se podíváme na současné ceny komodit, je zřejmé, že ceny ropy i zemního plynu jsou stále velmi nízko, i když se zřejmě blíží svému dnu. Výhled nízkých cen ukazují i ceny elektřiny dosahované na burze. Již se také vyčerpál počáteční efekt znehodnocení české koruny a její kurz se drží na hodnotě uměle udržované centrální bankou. Veškerá očekávání přitom směřují k jejímu postupnému posilování. V tuto chvíli se tedy nezdá, že by se na obzoru rýsoval obrát ve vývoji cenové hladiny směrem vzhůru.

ZÁPAS O ŽIVOČIŠNOU VÝROBU POKRAČUJE

Josef Vlášek
sekce produkčních statistik

Lednová čísla Českého statistického úřadu o meziročním poklesu cen v živočišné výrobě (o 9,7 %, z toho mléka o 16,3 %, vajec o 8,1 %, jatečných prasat o 7 % a drůbeže o 2,7 %) veřejnosti signalizují, že zápas o další vývoj v živočišné výrobě bude v České republice pokračovat. K tomu je zapotřebí ještě připomenout, že v minulém období dvaceti pěti let u nás došlo k významnému poklesu produkce živočišné výroby – téměř o polovinu, a to v přímé návaznosti na poklesy stavů skotu a prasat, které přesáhly 60 %.

V polemice o živočišné výrobě v České republice je řada těch, kteří bojují za udržení či lépe mírné rozšíření živočišné výroby. K podpoře tohoto stanoviska uvádějí zejména následující důvody:

1. Živočišná výroba je výrazným zaměstnavatelem na celostátní a především regionální úrovni. Rozšíření živočišné výroby přispěje ke snížení nezaměstnanosti.
2. Rozsah živočišné výroby významně ovlivňuje míru soběstačnosti v produkci živočišných výrobků a má výrazný bezpečnostní význam. V současné době má Česká republika velmi nízkou míru soběstačnosti ve výrobě vepřového masa, činí okolo 50 %.
3. Využití vlastních zdrojů (především krmiv) je pro živočišnou výrobu klíčové, a to zejména omezením rozsáhlého vývozu obilovin a jejich použitím přímo ve vlastní výrobě.
4. Živočišná výroba zřetelně ovlivňuje zaměstnanost v navazujících odvětvích

potravinářského průmyslu, zejména v mlékárnách a masokombinátech.

5. Doplňkové ekologické a obranné efekty vyššího rozsahu živočišné výroby pak spočívají v produkci hnojiv (chlévské mrvy) pro humusotvorný proces zlepšování vlastností půdy. Tento fakt pak rovněž podpoří zařazení vyššího podílu krmných plodin, jakými jsou jeťel nebo vojtěška, v osevních postupech.

6. Důležité je také zdůraznit, že v potravinové bilanci (státní hmotné rezervy) představuje zejména skot tzv. „živé konzervy“.

Z výše uvedených argumentů vyplývá, že je potřebné zabránit dalšímu poklesu živočišné výroby v České republice a naopak hledat cesty k jejímu posílení.

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice zařazený v Seznamu českých recenzovaných neimpaktovaných periodik a v citační databázi Scopus. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 tři čísla česky a jedno číslo anglicky. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

LADISLAV KÁŽMÉR

**SOCIÁLNĚ PROSTOROVÉ NEROVNOSTI V ÚMRTNOSTI
OBYVATELSTVA VELKÝCH ČESKÝCH MĚST V OBDOBÍ
LET 2001-2011**

**MARKÉTA ARLTOVÁ -
MICHAELA ANTOVÁ**

**STATISTICKÁ ANALÝZA SEBEVRAŽEDNOSTI
V ČESKÉ REPUBLICE Z POHLEDU ČASOVÝCH ŘAD**

**LUCIE VIDOVIČOVÁ -
MARCELA PETROVÁ
KAFKOVÁ**

**INDEX AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ (IAA)
V REGIONÁLNÍ APLIKACI**

czso.cz/demografie_revue

327 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

- Růst ekonomiky Spojených států podle OECD ve 4. čtvrtletí 2015 zpomalil na 0,2 %, přitom ve 3. čtvrtletí ekonomika USA vzrostla o 0,5 %. V mezičtvrtletním srovnání si ze zemí OECD nejvíce pohoršilo Japonsko, jež z růstu 0,3 % v 3. čtvrtletí 2015 nabralo v následujícím kvartále ztrátu 0,3 %. Více na <http://bit.ly/1QpTjOk>.

- V polovině února dosáhl počet obyvatel Austrálie 24 mil. Přitom na začátku minulého století žilo v Austrálii jen 3,7 mil. obyvatel. Trvalo celých 58 let, než počet Australanů překonal hranici 10 mil. Od poloviny 60. let se zhruba každých pět let zvyšoval počet obyvatel Austrálie o jeden milion. Více na <http://bit.ly/21cDNkh>.

- V uplynulém roce bylo v Norsku uzavřeno 300 registrovaných partnerství. To je nejvíce od roku 2009, kdy začal platit nový zákon o manželství. Více na <http://bit.ly/1RkKM2x>.

- V Pákistánu vrcholí přípravy na sčítání lidu, které se uskuteční na přelomu března a dubna. Zatím poslední census se konal v roce 1998. Více na <http://bit.ly/1Q9bFq>.

- Nejvyšší podíl rodin se třemi a více dětmi má mezi zeměmi OECD Turecko (14,8 %), následují Mexiko (14,4 %) a Irsko (11 %). V Česku je to 3,2 % nebo například v Itálii jen 2,4 % a v Bulharsku pouze 1,4 %. Více na <http://bit.ly/1va4qQX>.

- Každý den přejede hranice mezi evropskými státy 158 tis. nákladních vozidel. Více na <http://bit.ly/1RJMydH>.

Německo: Nejvíce se lítá do Asie

V roce 2015 prošlo přes brány německých letišť téměř 194 mil. cestujících, což představovalo meziročně nárůst o 4,0 %. Zvýšil se jak počet pasažérů na mezinárodních, tak i na vnitrostátních letech. Z evropských destinací vzrostl nadprůměrně počet cestujících z nebo do Turecka, Velké Británie a Itálie. Z mezikontinentálních letů byl největší nárůst zaznamenán na trasách do Asie (+7,2 %), zatímco počet přepravených osob na

linkách z nebo do Kanady stagnoval a spoje z či do USA zaznamenaly úbytek počtu cestujících.

Letecká nákladní přeprava meziročně stagnovala, v roce 2015 se přepravilo 4,3 mil. tun zboží, což bylo o 0,2 % méně než v roce 2014. Mezikontinentální přeprava zaznamenala nárůst pouze na trasách z nebo do afrických destinací, zvýšil se také objem zboží přepravovaného z německých letišť na ostatní evropská letiště (o 9,4 %), v opačném směru došlo k nárůstu o 6,2 %.

Více na <http://bit.ly/1LwDHaP> a <http://bit.ly/1oyIX8G>.

Velká Británie: Desetina narozených dětí má matku kuřáčku

Podle výsledků šetření Opinion and Lifestyle Survey, které v uplynulém roce ve Velké Británii uskutečnil tamní statistický úřad, kouří více než polovina (59 %) z 2,2 mil. kuřáků elektronických cigaret také klasické cigarety. Z těch, kteří používají e-cigarety, každý druhý (53 %) kouří proto, že se s jejich pomocí chce zbavit závislosti na klasických cigaretách. Na druhou stranu tři ze čtyř bývalých kuřáků e-cigaret přешli později na klasické cigarety. Časová řada mapu-

jící kuřácké zvyklosti Britů je k dispozici od roku 1974. V tomto roce kouřil téměř každý druhý dospělý. Mezi ženami to bylo 41 %, mezi muži více než polovina (51 %). Průměrný kuřák tehdy denně vykouřil téměř 17 cigaret. Dnes mezi staršími 18 let kouří necelá pětina (17 % žen a 20 % mužů) a na každého kuřáka připadne denně průměrně o pět cigaret méně než v polovině 70. let. Kuřáci ve věku 25–34 vykouří denně ani ne polovinu krabičky, kuřáci ve věku 50–59 let spotřebují průměrně 13 cigaret. Každé desáté narozené dítě má matku kuřáčku.

Více na <http://bit.ly/1osRZ7v>.

Slovinsko: Mezi mladými hudebníky roste zájem o foukací harmoniku

Počet dětí, které ve Slovinsku navštěvují hudební školy, zůstává již léta stabilní. V současné době se pohybuje okolo 25,5 tis. To jinými slovy znamená, že do těchto kroužků chodí 14 % žáků základních škol. Děti se nejčastěji věnují hře na klávesové, dřevěné dechové, smyčcové či drnkací nástroje. Každé čtvrté dítě, které se učí hrát na hudební nástroj, hraje na klavír. Dalšími oblíbenými nástroji jsou v pořadí kytara a housle, na něž se učí hrát osmina dětí. Mezi školními

roky 2004/2005 a 2014/2015 se zvýšil zájem o hru na dřevěné dechové nástroje, především na fagot (+47 %). Vůbec největší zvýšení počtu zájemců o výuku zaznamenali učitelé hry na foukací harmoniku (+57 %). Oproti tomu ve stejném období poklesl zájem o hru na akordeon (–13 %), zobcovou flétnu (–17 %) a tubu (–24 %). Mezi těmi, kteří se učí hrát na žesťové nástroje či na bicí, je převaha chlapců, dívky převažují mezi těmi, kteří navštěvují taneční kroužky. Ve srovnání s chlapci se také věnují častěji zpěvu, hře na dřevěné, smyčcové či klávesové nástroje.

Více na <http://bit.ly/1Oq6PQP>.

Písmena, která nás stále straší: TBC

Od roku 1982, kdy si svět připomněl 100. výročí objevení bacilu tuberkulózy Robertem Kochem, vyhláší Světová zdravotnická organizace (WHO) 24. březen jako Světový den boje proti TBC. Avšak ani v jedné zemi na světě se zatím nepodařilo tuberkulózu úplně vymýtit.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Snížení výskytu a úmrtnosti na tuberkulózu bylo jedním z Rozvojových cílů tisíciletí, které v roce 2000 vyhlásila Organizace spojených národů (OSN). Mezi lety 2000–2014 zachránila prevence, diagnostika a léčba tuberkulózy na 43 mil. životů. V letech 1990–2014 klesla úmrtnost na tuberkulózu o 45 % a šíření tuberkulózy se snížilo o 41 %, přičemž naprostá většina tohoto úspěchu nastala až právě při realizaci Rozvojových cílů tisíciletí. I nadále však platí, že zhruba jedna třetina všeho lidstva je infikována tuberkulózními bacily a v žádné zemi se nepodařilo tuberkulózu zcela vymýtit. Pozitivní zprávou je, že u většiny případů TBC je účinný některý ze současných způsobů 6–9měsíční léčby.

Provázanost TBC a HIV

V roce 2014 zemřelo podle odhadů WHO na tuberkulózu 1,5 mil. osob, z toho desetina byla mladších 15 let. Ve stejném roce se tuto diagnózu dozvědělo 9,6 mil. osob, avšak nahlášených případů bylo podle statistik WHO pouze 6 mil. Třetině nemocných se tak nedostává adekvátní péče. Osmnáct nově nemocných je také HIV pozitivní.

Od roku 2004, kdy na celém světě podle údajů WHO zemřelo 570 tis. osob, které byly nakaženy jak HIV, tak i TBC, se v roce 2014 počet těchto úmrtí snížil na 390 tis., tj. o třetinu. Tři čtvrtiny těchto případů byly hlášeny v některé z afrických zemí. Například Svazijsko, kde je více než čtvrtina populace nakažena virem HIV, se také potýká s epidemií tuberkulózy. Ta je mezi HIV pozitivními

Mezi dětmi se TBC vyskytuje jen zcela ojediněle.

lidmi hlavní příčinou úmrtí. Čtyři z pěti Svazijců nakažených TBC jsou zároveň HIV pozitivní. Léčba je ale stále obtížnější, neboť nové formy nemoci se stávají vůči dostupným lékům rezistentní.

Ani v Evropě TBC nezmizela

Evropský region se na případech TBC zaznamenaných v roce 2014 podílel pouhými 3 %. V roce 2014 připadalo na 100 tis. Evropanů 33 úmrtí na TBC a 34 nových případů tohoto onemocnění. Epidemiologický výskyt je v evropském regionu značně rozdílný, ve východní části je počet nově hlášených onemocnění několikanásobně vyšší než v západní části. Mezi země s vyšším výskytem patří například Pobaltské státy, Bělorusko, Moldávie, Rusko, Ukrajina, Bulharsko a Rumunsko.

V roce 2014 bylo podle Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR hlášeno do registru tuberkulózy ČR celkem

514 onemocnění tuberkulózou všech forem a lokalizací. Na 100 tis. obyvatel tak připadá necelých pět případů. To bylo sice o 12 případů více než v předchozím roce, ale z dlouhodobého hlediska u nás zůstává situace ve výskytu TBC i nadále příznivá a počet zjištěných onemocnění se snižuje.

Z celkového počtu hlášených onemocnění se v 90 % jednalo o TBC dýchacího ústrojí, z toho v 95 % byly zasaženy plíce. TBC s jinou lokalizací než dýchacího ústrojí byla hlášena u 50 osob, zejména šlo o postižení periferních lymfatických uzlin, TBC kostí a kloubů a TBC močového a pohlavního ústrojí. Mužů nemocných tuberkulózou je dvakrát více než žen. Bez ohledu na pohlaví je většina nemocných starších 75 let, avšak u mužů lze sledovat vyšší výskyt onemocnění už od věku 45 let. Mezi dětmi se TBC vyskytuje jen zcela ojediněle.

Více na: <http://bit.ly/1igxt23> a <http://bit.ly/1QIPRP5>. ■

Rád poučuji

Demograf a vysokoškolský profesor Zdeněk Pavlík se zamýšlí nad největším úskalím demografických prognóz, kterým je odhadování budoucího vývoje migrace.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Demografové již tradičně počítají prognózy, které předpovídají budoucí populační vývoj. Umějí je odpovědní činitelé v praxi používat?

Nedovedu posoudit, do jaké míry odpovědní činitelé využívají výsledků demografických prognóz, domnívám se však, že někdy by jich bylo možno využít lépe, třeba při plánování základních nebo mateřských škol apod. Ve srovnání například s ekonomickými prognózami jsou populační prognózy relativně mnohem spolehlivější, což je dáno rozdílným charakterem demografických a ekonomických procesů. Největším problémem populačních prognóz je předpověď migrace. Budoucí vývoj dokážou vystihovat tím lépe, čím je populační celek větší a čím je prognózované období kratší, protože většina jedinců je už naživu a odhadujeme jen jejich budoucí úmrtnost a plodnost a eventuální migraci.

Právě v současné době jsme svědky rozsáhlé migrace. Je to opravdu v historii něco výjimečného?

Migrace existují od počátku lidstva a někteří autoři se dokonce domnívali, že jsou lidskou přirozeností podobně jako plodnost nebo úmrtnost. Já si to nemyslím. Plodnost a úmrtnost jsou procesy biosociální s jasně vymezenými biologickými hranicemi. Migrace je proces sociální, kde každé jednotlivé přemístění má svůj sociální důvod. V nejstarších dobách, kdy lidé nebyli trvale usídlení, bylo stěhování za potravou přirozeným způsobem lidské existence. Vznik zemědělství a měst způsobil trvalé osídlení, i pak však docházelo ke stěhování těch, kteří byli vzhledem k daným poměrům přebyteční. Platón se domníval, že optimální počet obyvatel obce je 5 040, což je sedm faktoriál, a pokud se tento počet překročí, měli by někteří emigrovat. Tím byli vlastně nadpočetní lidé vyháněni. Tzv. push factor může mít různé podoby a intenzitu, od pouhého pocitu přelid-

nění a nemožnosti získání zaměstnání až k politické perzekuci a obavy o život v době občanské války. Vždy však současně působí faktor přitahování (tzv. pull factor), kdy existuje informace, že někde se žije lépe, je tam možno snáze nalézt uplatnění, je tam bezpečněji a existuje tam relativní politická svoboda. V obdobích krizí může docházet ke zintenzivnění těchto faktorů a k masovým migracím, které nebyly v historii výjimečné.

Je současná masová imigrace do Evropy řešitelná?

Současná masová imigrace do Evropy je důsledkem občanské války v Sýrii a vzniku teroristického státu v této oblasti. To však neznamená, že všichni muslimové jsou teroristi. Většina z nich se od těchto útoků distancuje nebo je přímo odsuzuje. Za této situace se nelze divit vzniku masové emigrace do Evropy, která je poměrně blízko a má mnoho faktorů, které migranty přitahují: bezpečnost, možnost uplatnění, svobodu náboženského vyznání apod. Nemůžeme se divit, že osoby, které se cítí ohroženy na životě, volí emigraci a hledají někde azyl. Podle ženevské konvence z roku 1951 na něj mají právo. V této konvenci se však neukládá žádnému státu povinnost tyto imigranty přijmout. Závisí pouze na jednotlivých státech, jak se k tomuto humanitárnímu aktu postaví. Vznikem schengenského prostoru v Evropě pak musí dojít ke společnému řešení této situace. Kdyby k takové dohodě nedošlo, byla by ohrožena existence volného pohybu osob a zboží. Velmi nepříznivé důsledky by to mělo pro nás i pro další fungování Evropské unie. Masové migrace ovšem vyvolávají nemalé problémy a je nutno vytvořit nástroje k jejich regulaci, především kontrolovat imigranty na hranicích schengenského prostoru a odmítnout ty, kteří se neprokáží dostatečným důvodem k udělení azylu. Jestliže dojde k upevnění vnější hranice schen-

genského prostoru a podaří se zastavit občanskou válku v Sýrii, je dobrá šance tuto situaci zvládnout.

Pokud jde o Českou republiku, myslím, že jsme schopni přijmout odpovídající počet imigrantů v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. Ostatně máme nyní méně obyvatel, než jsme měli v roce 1930 v důsledku vysídlení 2,5 mil. Němců po roce 1945. To byla též masová migrace, která probíhala tehdy i v jiných zemích. K vysídlení Němců došlo za flagrantního porušení principů sčítání lidu, že sebrané výsledky nesmí být použity k jinému účelu, než k sestavení výsledných statistik. Za Němce byl považován každý, kdo se v roce 1930 dobrovolně přihlásil k německé národnosti. Tento údaj již nebylo možno změnit, přestože od sčítání uběhlo 15 let.

Pod hrozbou masové imigrace se nám najednou národnostní menšiny žijící v ČR zdají úplně normální. Je to strach z neznámého?

Integrace imigrantů je vždy složitá. V první fázi je musíme přijmout a usnadnit jim jejich pobyt a naučit je jazyk. Přitom v této fázi nemůže jít o jejich plnou asimilaci, ta může být a zpravidla bývá až výsledkem delšího pobytu, někdy až dalších generací. Musíme jim umožnit vlastní kulturní vyžití i péči o jejich mateřský jazyk. To je pro integraci velmi důležité, protože k mateřskému jazyku má každý hluboký emocionální vztah. Myslím, že u nás máme velmi dobrou zkušenost i úspěchy s integrací cizinců. Proto vyvolávání strachu z imigrantů považuji za škodlivé a politicky neodpovědné. V této populistické kampani se někteří politici neštítí používání lží a hoaxů, které jsou též časté na různých internetových serverech.

Problémy dosud existují s romskou komunitou, která je objektivně diskriminována. Domnívám se, že to sou-

prof. Ing. Zdeněk Pavlík, DrSc.

Přední český demograf. Vysokoškolská studia ukončil v roce 1956 na fakultě statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. V letech 1956–1957 pracoval v Ústavu hygieny, poté v Ekonomickém ústavu ČSAV (1958–1963). Zde obhájil kandidátskou disertační práci na téma „Obecné otázky reprodukce obyvatelstva“. V roce 1963 byl na studijním pobytu v Národním ústavu pro demografická studia v Paříži (INED) a od začátku roku 1964 pracuje na Přírodovědecké fakultě UK, kde se v roce 1968 habilitoval prací „Demografie Afriky“. V letech 1968–1971 pracoval v Demografickém oddělení OSN v New Yorku. Koncem 80. let zastával funkci místopředsedy Evropské asociace pro demografická studia. V roce 1990 založil na Přírodovědecké fakultě UK katedru demografie a geodemografie a v letech 1990–1997 působil jako její vedoucí. V období 2004–2007 byl děkanem Fakulty sociálně-ekonomické Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Od roku 2007 spolupracuje s CEVRO Institutem a s VŠE v Praze.

Máme velmi dobrou zkušenost i úspěchy s integrací cizinců. Proto vyvolávání strachu z imigrantů považuji za škodlivé a politicky neodpovědné.

visí s podceňováním jejího jazyka. Učebnice romštiny je už dlouho rozebrána a její další vydání se nechystá. Souvisí to pak i s možností vzdělání. To je nesmírně důležitý prvek pro integraci jakékoliv jiné etnické skupiny imigrantů.

Ženy jsou stále vzdělanější, mezi absolventy vysokých škol je u nás více žen než mužů. Nepřináší to komplikace při výběru partnera a následném fungování rodiny?

Současná emancipace žen a jejich politická a společenská rovnost s muži je zatím výsadou západní civilizace a je výsledkem poslední doby. Fungování rodiny si dovedu představit při racionální dělbě činností mezi mužem a ženou a též při výběru partnera by nemuselo rozdílné vzdělání vadit. Faktem je, že hodně závisí na výchově, a to od nejranějšího dětství. Většinou se v rodinách jinak chovají k dcerám a jinak k synům, to se však bude jistě časem ještě měnit. Je to otázka tradic, které mají často dlouhé trvání a tím udržují i určitý společenský řád a morálku. Ve výchově je však důležité, v jaké rodině děti vyrůstají a jak přebírají chování svých rodičů. Je to mnohem důležitější, než nějaká výchova ve škole nebo z knih.

Můj známý má dítě v první třídě v jedné pražské škole. S překvapením zjistil, že mezi 25 dětmi jsou jen dvě, jejichž rodiče jsou sezdáni. Je tedy manželství přežitkem?

Vztahy mezi pohlavími při plnění reprodukční funkce prošly v historii velmi rozdílnými formami. Můžeme si představit v naší fantazii jakékoliv formy a ty pravděpodobně mohly existovat. Souvisí to s předcházející otázkou a dodržováním tradic. V nejstarších dobách byl tento svazek založen na biologických funkcích a vlastnostech. Žena je zpravidla fyzicky slabší a z toho vyplývala i dělba práce, která byla daná v podstatě pohlavím a věkem. Teprve postupně se k tomu přidává inteligence a vzdělání a zde jsme u faktorů, které mohou sílu překonat.

V současné době se u nás rodí okolo poloviny dětí mimo manželství. Většinou se jedná o tzv. nesezdaná soužití, která dobře plní téměř všechny funkce formálně uzavřených manželství. Přesto bych nepokládal uzavření formálního manželství za přežitek, a to z praktických důvodů; jejich vysvětlení by zabralo více prostoru, ale lze si je domyslet.

Představoval jste si někdy, že se dožijete 85 let a že budete i v tom věku dále přednášet? Považujete za výhodu, že se dožíváme stále vyššího věku?

To je velmi osobní otázka. Musím se přiznat, že jsem nikdy neuvažoval o tom, jakého věku se dožiji. Neměl jsem na to nikdy čas. Také odpovědi na tyto otázky mne zastihly při jiných důležitých úkolech a také stále přednáším. Mám totiž učitelskou úchylku, že rád někoho poučuji. A studenti mne zatím poslouchají a já jim mám co říci, co od nikoho jiného neuslyší. Pokládám za výhodu, že se dožíváme stále vyššího věku, a to zřejmě platilo vždy. Lidé rádi slyší, že někdo se dožil vysokého věku, a srovnávají to se svým. Dovedu si spočítat, jakou mám naději dožití, ale zároveň vím, že se to netýká jen mě osobně, ale každého v mém věku. Jestliže se toho věku dožije, dostane přidáno; to se pak týká i mne. Avšak také vím, že existují biologické hranice, a nevěřím, že se někdo dožil více než 120 let.

INDIKÁTORY:
LEDEN 2016

PRŮMYSL

+3,5 %

Průmyslová produkce v lednu 2016 po očištění od vlivu počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 3,5 %, bez očištění byla vyšší o 1,0 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 3,7 %.

MALOOBCHOD

+5,8 %

Tržby v maloobchodě (NACE 47) očištěné od kalendářních vlivů vzrostly meziročně reálně o 5,8 %, bez očištění o 4,6 %. Dvouciferný růst zaznamenal prodej zboží přes internet a prodej výrobků pro kulturu, sport a rekreaci.

STAVEBNICTVÍ

-7,9 %

Stavební produkce v lednu 2016 po očištění od vlivu pracovních dnů se meziročně snížila o 7,9 %. Bez očištění klesla o 10,4 %.

SLUŽBY

+2,0 %

Po očištění od vlivu pracovních dnů tržby za služby meziročně vzrostly o 2,0 %, bez očištění o 0,4 %. Tržby vzrostly především zásluhou vývoje v informačních a komunikačních činnostech.

CESTOVNÍ RUCH

+5,7 %

Podle předběžných dat ubytovací statistiky se návštěvnost hotelů v lednu zvýšila o 5,7 % hostů a počet přenocování se meziročně zvýšil o 5,2 %.

Růst ekonomiky potvrdil také maloobchod

Tržby v maloobchodě vzrostly meziročně nejvíce za posledních osm let, a to o 5,9 %. Zvýšení bylo zaznamenáno ve všech měsících roku 2015.

Markéta Pospíšilová, oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

Růst v maloobchodě kromě motorových vozidel (CZ-NACE 47) započal již ve druhé polovině roku 2013. Od té doby se tržby meziročně reálně zvyšovaly a rok 2015 tento trend jen potvrdil.

Největší vliv měl prodej nepotravinářského zboží

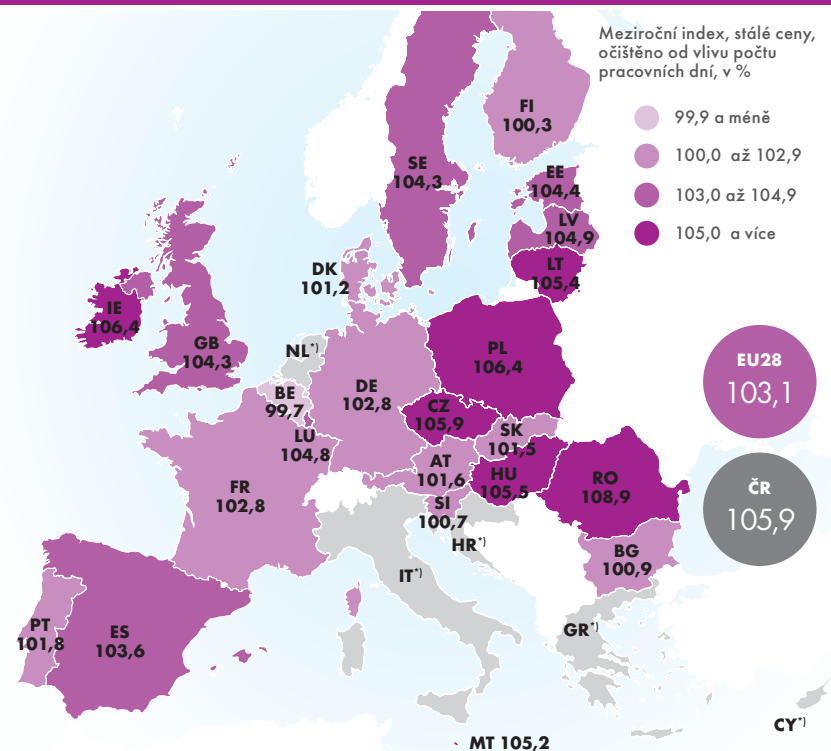
Tržby se zvyšovaly ve všech měsících roku a s výjimkou srpna vždy překročily 5% nárůst. Nejvýrazněji rostly v únoru (o 7,3 %), nejméně v srpnu (o 3,5 %). Celkový růst (o 5,9 %) byl nejvyšší od roku 2008. Největší vliv na zvýšení tržeb měl prodej nepotravinářského zboží,

dále prodej potravin a k růstu přispěl i prodej pohonných hmot.

Zhruba polovinu tržeb v celém maloobchodě tvoří tržby za nepotravinářské zboží (bez pohonných hmot). Ty se v roce 2015 oproti roku 2014 zvýšily celkově o 6,8 %. Nejvyšší vliv na růst tržeb za nepotravinářské zboží měl prodej prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby.

Prodeje přes internet vykazují nepřetržitý růst od počátku sledování, tj. od roku 2001, tentokrát vzrostly o 19,7 %. Z nepotravinářských sortimentních skupin se loni již tradičně nejvíce dařilo maloobchodu s počítačových a komunikačním zařízením, který vzrostl

Index maloobchodních tržeb v EU28, 2015

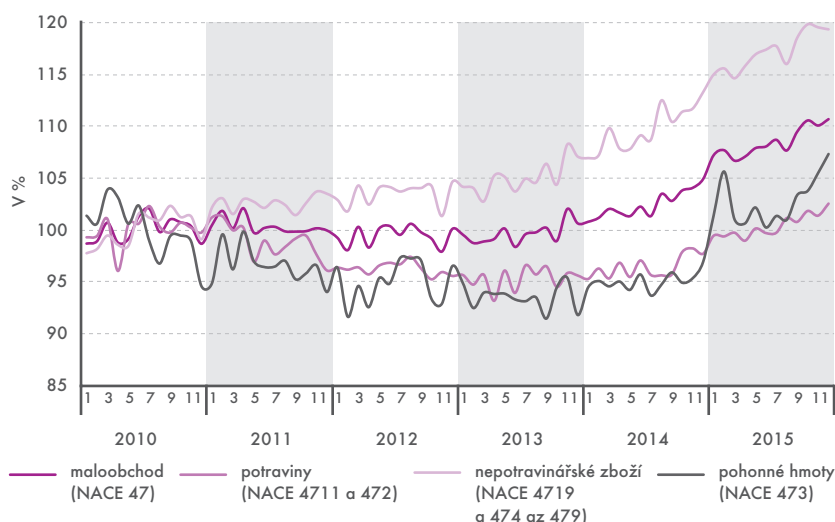

Pozn.: ¹⁾ Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 11. 2. 2016)

Tržby v maloobchodě v ČR v letech 2010–2015 (stálé ceny, sezónně očištěno, 2010=100)

Zdroj: ČSÚ

o 10,0 %. Více než 5% růst vykázaly také prodejny s výrobky pro kulturu, sport a rekreaci, s výrobky převážně pro domácnost a s farmaceutickým, zdravotnickým a kosmetickým zbožím.

Prodeje pohonných hmot v roce 2015 rostly o 8,0 %. Protože ale během loňského roku došlo u této skupiny k výraznému poklesu cen, obchodníkům se tržby v běžných cenách snížily, a to o 6,9 % oproti roku 2014. Pokles cen začal již v prosinci 2014 a trval celý rok 2015.

V prodejnách s potravinami se tržby meziročně reálně zvýšily o 3,9 %, což bylo nejvíce od roku 2007. K růstu přispělo zvýšení tržeb jak ve specializovaných, tak i v nespecializovaných prodejnách. V nespecializovaných prodejnách tržby rostly ve všech měsících loňského roku, ve specializovaných se s výjimkou srpna, kdy došlo ke stagnaci, také zvyšovaly. Ve specializovaných prodejnách byl zaznamenán meziroční růst poprvé od roku 2006, a to o 3,0 %. Ve srovnání s průměrem roku 2010 byly tržby v roce 2015 o 7,4 % nižší.

Tržby největších maloobchodních řetězců vzrostly

V nespecializovaných prodejnách s potravinami (kam patří i největší maloobchodní řetězce) se tržby ve stálých cenách meziročně zvyšovaly o 4,0 % a i přes snižování cen prodejci utržili o 3,0 % více než v roce 2014.

Tržby devíti největších maloobchodních řetězců v běžných cenách za rok 2015 opět vzrostly, a to o 3,4 %. Tyto řetězce patří do nespecializovaných prodejen s převahou potravin. Z jejich celkových tržeb tvoří největší část (77 %) právě tržby za potraviny, které vzrostly o 4,0 %. Do sortimentu potravin patří i tržby za tabákové výrobky (–1,5 %) a alkoholické nápoje (+6,9 %). Tržby za nepotravinářské zboží, které z celkových tržeb tvoří 17 %, vzrostly o 3,6 %. Zvýšení celkových tržeb je u řetězců zaznamenáváno již od počátku sledování, tj. od roku 2010, a vloni se jejich tržby zvyšovaly po celý rok.

ČR již tradičně nad průměrem EU28

Maloobchodní tržby v roce 2015 v České republice očištěné od kalendářních vlivů meziročně vzrostly o 5,9 %, v EU28 se zvýšily o 3,1 %. V Česku je zaznamenáván vyšší růst tržeb než v Unii již od roku 2011. Růstu dosáhly všechny evropské země s výjimkou Belgie, kde došlo k mírnému poklesu (–0,3 %). Nejvyššího růstu dosáhlo Rumunsko, Polsko, Irsko a 5% hranici překročilo kromě České republiky také Maďarsko, Litva a Malta (zatím nejsou známy údaje za Řecko, Chorvatsko, Itálii, Kypr a Nizozemsko). Ze sousedních zemí si nejlépe vedlo Polsko (+6,4 %), Německo (+2,8 %), Rakousko (+1,6 %) a tržby se zvýšily i na Slovensku (+1,5 %).

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: ÚNOR 2016

–1,3 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu), vyjádřený v bazickém indexu, se v únoru meziměsíčně snížil o 1,3 bodu na hodnotu 97,1. Mezi podnikateli se důvěra snížila mírně o 0,7 bodu na hodnotu 95,3 a mezi spotřebiteli se snížila o 3,8 bodu na hodnotu 106,2. Oproti hodnotám z února 2015 je souhrnný indikátor důvěry vyšší.

PRŮMYSL

+0,0 bodu

Bazický index indikátoru důvěry v průmyslu se v únoru meziměsíčně nezměnil a zůstal na hodnotě 96,5. Meziročně je důvěra podnikatelů v průmyslu vyšší.

STAVEBNICTVÍ

+0,0 bodu

V odvětví stavebnictví se důvěra podnikatelů oproti lednu také nezměnila a zůstala na hodnotě 87,9. V meziročním srovnání je indikátor důvěry ve stavebnictví vyšší.

OBCHOD

+0,6 bodu

V únoru se v České republice indikátor důvěry v obchodě meziměsíčně mírně zvýšil o 0,6 bodu na hodnotu 102,7 zejména vlivem nižšího stavu zásob zboží. V meziročním srovnání je důvěra v obchodě také vyšší.

SLUŽBY

–1,7 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se důvěra podnikatelů oproti lednu snížila o 1,7 bodu na hodnotu 93,9, ale v porovnání s minulým rokem je vyšší.

MAKROINDIKÁTORY

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

+4,0 %

Hrubý domácí produkt, očištěný o cenové vlivy, nestejný počet pracovních dnů a sezónnost, se ve 4. čtvrtletí 2015 zvýšil o 4,0 % meziročně. Proti předchozímu čtvrtletí se nezměnil. V úhrnu za celý rok 2015 vzrostla česká ekonomika o 4,3 %, nejrychleji za posledních osm let.

MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

4,5 %

Situace na českém trhu práce patří k nejlepším v EU. Obecná míra nezaměstnanosti ve věkové kategorii 15–74 let, očištěná o sezónnost, činila v lednu letošního roku 4,5 %. Menší podíl nezaměstnaných na pracovní síle mělo pouze Německo (4,3 %). Míra nezaměstnanosti v celé Unii byla dvojnásobná (8,9 %), dlouhodobě velmi vysoká je v jižních zemích.

TŘÍMĚSÍČNÍ PRIBOR

0,28 %

Úrokové sazby na mezibankovním trhu se v únoru 2016 dále snížily. Tříměsíční PRIBOR klesl na 0,28 %, když v předchozích čtyřech měsících činil vždy 0,29 %. Pokud některá z bank potřebovala dočerpávat finance na tři měsíce, půjčovala si nejlevněji v historii.

HOSPODAŘENÍ STÁTU

+27,7 mld. Kč

Během prvních dvou měsíců roku 2016 hospodařil stát s přebytkem 27,7 mld. Kč. Převaha příjmů nad výdajemi se meziročně zlepšila o 5,1 mld., i přes navýšení výdajů státního rozpočtu o 6,4 mld. Příjmovou stranu (+11,5 mld. Kč) posílily hlavně příjmy z EU, spotřební daně a pojistné na sociální zabezpečení.

Ceny v ČR jsou stále nízké

V porovnání s průměrem Unie je život v Česku levnější o dvě pětiny.

Lukáš Kučera, oddělení svodných analýz

Odborný výrobek nebo služba zakoupená ve dvou různých zemích, například v ČR a na Slovensku, většinou nestojí stejně. To též platí i pro celé skupiny produktů. Za potraviny kupříkladu dáme méně než na Slovensku. Za bydlení, dodávky energií a vody si naopak musíme připlatit. Je tedy život v Česku v porovnání se Slovenskem levnější anebo dražší? A jak jsme na tom oproti průměru EU? Odpovědi nám poskytne tzv. komparativní cenová hladina skutečné individuální spotřeby.

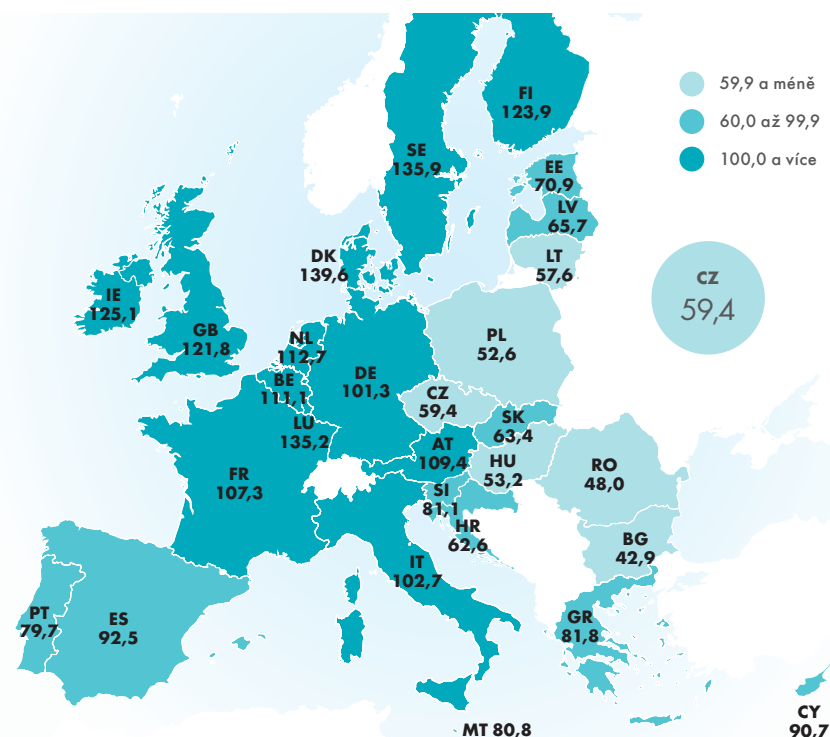
U nás levněji než v Chorvatsku

Z údajů za rok 2014 vyplývá, že ceny v ČR dosahují jen 59,4 % průměru

Unie. V letech 2011–2014 se od cen běžných v EU dokonce vzdalovaly. Komparativní cenová hladina skutečné individuální spotřeby také naznačuje, že život v Česku je levnější než v Chorvatsku, kde ceny nabývají 62,6 % průměru EU. I v porovnání se zmíněným Slovenskem (63,4 %) se u nás žije levněji. Proti Litvě (57,6 %), Maďarsku (53,2 %) a Polsku (52,6 %) jsou ceny v ČR naopak vyšší.

Prodrazit se může delší pobyt ve Švýcarsku, skandinávských zemích, Lucembursku či Irsku a Velké Británii. Ve všech ceny převyšují průměr EU totiž alespoň o 20 %. V samotném Švýcarsku a Norsku jsou vyšší dokonce o tři pětiny. Velmi nízké ceny jsou naopak typické pro jihovýchodní země – Bulharsko a Rumunsko.

Komparativní cenová hladina skutečné individuální spotřeby v EU28, 2014 (EU28=100)

Zdroj: Eurostat

18

**Ve srovnání
s muži jsou mladé
ženy vzdělanější**

Oproti mužům stráví
vzděláváním téměř
o rok více.

20

**Absolventi
vysokých škol
očima genderu**

Mezi absolventy
je 60 % žen.

22

**Platy učitelů
a učitelek v České
republice se příliš
neliší**

Jaké jsou rozdíly
v odměňování mužů
a žen ve školství.

23

**Oproti zahraničí
u nás učí méně
mužů**

Školství jako odvětví je
tradičně doménou žen.

VZDĚLÁNÍ MUŽŮ A ŽEN

Ve srovnání s muži jsou mladé ženy vzdělanější

Vyšší sekundární vzdělání nemá v České republice pouze 5 % mladých žen a mužů. Mladé ženy studují téměř o rok déle než muži. Tyto závěry vycházejí z ročenky Education at a Glance 2015, ve které Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) každý rok porovnává vzdělávací systémy.

Michaela Kleňhová, ředitelka sekce demografie a sociálních statistik

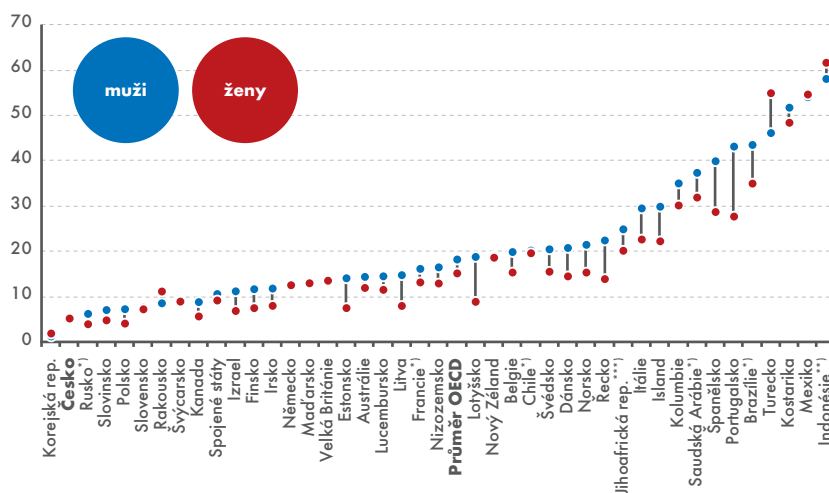
V minulosti dosahovaly ženy tradičně nižšího vzdělání než muži. To se ale v průběhu posledních dvaceti let výrazně mění. Ženy mají častěji než muži nejen středoškolské vzdělání, ale ve větší míře vstupují i do terciárního vzdělání. Tato situace je typická prakticky pro všechny vyspělé země. Svůj podíl na tom má nejen stále větší nabídka studijních míst v terciárním vzdělání, ale i změna kvalifikačních požadavků pro výkon některých profesí, kterým dříve stačilo středoškolské vzdělání. V Česku šlo v minulých letech zejména o požadavek na terciární vzdělání u zdravotních sester, některých kategorií pedagogických pracovníků, policistů a příslušníků vězeňské služby.

Ve starší generaci bez vzdělání převažují muži

V zemích OECD v průměru nemá ani vyšší sekundární vzdělání (odpovídá vzdělání v učebních oborech a vyššímu) 12 % žen i mužů ve věku 25–64 let, tyto údaje se ale liší podle věku. Zatímco ve starší věkové skupině 55–64 let nemá toto vzdělání 31 % mužů a 37 % žen, v nejmladší sledované věkové skupině obyvatel (25–34 let) je bez vzdělání pouze 18 % mužů a 15 % žen.

Česko dosahuje v tomto indikátoru jedné z nejlepších hodnot ze zemí OECD. Rozdíly mezi muži a ženami jsou však u nás mnohem vyšší, a to zejména u starší generace. V průměru nemá ani vyšší sekundární vzdělání pouze 5 % mužů a 9 % žen. Vyšší hodnoty u žen jsou způsobeny vlivem hodnot starší generace, kdy v populaci 55–64letých

Podíl osob ve věku 25–34 se vzděláním nižším, než je vyšší sekundární, 2014

Pozn: ¹⁾ Data za rok 2013, ²⁾ data za rok 2011, ³⁾ data za rok 2012.

Zdroj: OECD, Education at a Glance 2015

mužů je jich bez vzdělání 6 % a u stejné starých žen dokonce 18 %. Směrem k mladší generaci je ale znatelný značný posun k vyšší vzdělanosti žen, zatímco situace u mužů se prakticky nemění.

Ženy představují 63 % absolventů bakalářských a 61 % „dlouhých“ magisterských programů.

Pouze základní vzdělání má shodně 5 % mužů a žen ve věku 25–34 let.

Ve starší generaci muži získali terciární vzdělání častěji než ženy. Platí to ve většině zemí OECD a také u nás.

Naopak v mladé generaci ve všech sledovaných zemích s výjimkou Turecka, Švýcarska a Japonska získávají častěji terciární vzdělání ženy.

V zemích OECD má terciární vzdělání 26 % mužů ve věku 55–64 let a 24 % stejně starých žen. Ve věku 25–34 let má terciární vzdělání třetina obyvatel, jde o 36 % žen a 31 % mužů.

V Česku došlo mezi generacemi k výraznému posunu vzdělanosti zejména u žen. Terciární vzdělání má 18 % mužů ve věku 55–64 let a pouze 13 % stejně starých žen, zatímco toto vzdělání má čtvrtina mladých mužů ve věku 25–34 let (25 %) a již více než třetina mladých žen (35 %).

Ženy tvoří v zemích OECD 54 % nově vstupujících do terciárního vzdělávání (bez ohledu na to, zda jde o bakalářské

nebo „dlouhé“ magisterské programy). V České republice je tento podíl vyšší – ženy tvoří 58 % nově zapsaných. V bakalářských programech se jedná o 58 %, zatímco v „dlouhých“ magisterských programech (zejména studijní programy lékařské a některé pedagogické) představují ženy dokonce 68 % poprvé zapsaných.

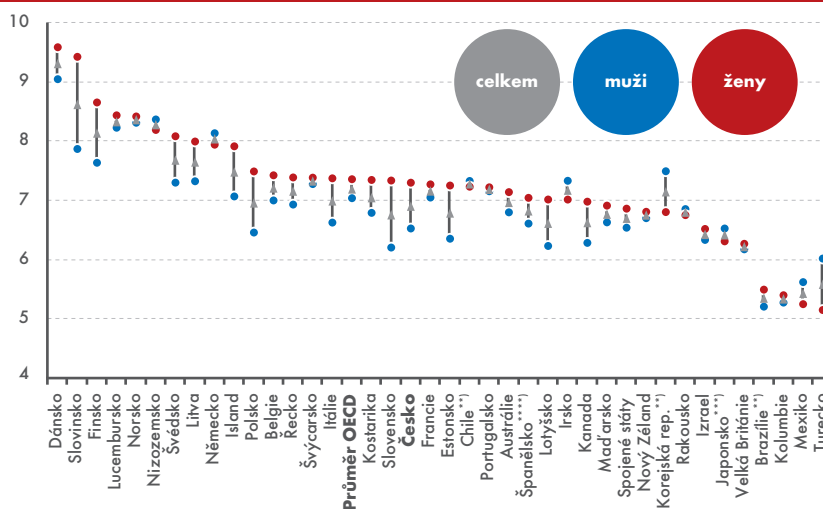
V případě absolventů terciárních studijních programů tvoří v zemích OECD ženy 58 % absolventů bakalářských programů, 56 % absolventů „dlouhých“ magisterských programů a 47 % absolventů doktorských programů. Obdobná situace je i u nás, kde ženy představují 63 % absolventů bakalářských studijních programů, 61 % absolventů „dlouhých“ magisterských programů a pouze 43 % absolventů doktorandského studia.

Mladé ženy studují déle

Podle výsledků a analýz OECD stráví dnešní mladí lidé ve věku 15–29 let ve vzdělávání v průměru 7,2 let. Vzhledem k většímu zájmu žen o vyšší stupně vzdělávání se toto číslo z pohledu genderu pochopitelně liší. Mladé ženy se budou v průměru vzdělávat 7,4 let, zatímco muži 7 let. Oproti roku 2000 došlo k výraznému prodloužení očekávané doby vzdělávání (o 1 rok), přičemž k většímu nárůstu došlo u žen (o 1,1 roku, u mužů 0,9 roku).

V České republice se tito mladí lidé budou v průměru vzdělávat 6,9 let.

Předpokládaný počet let strávených ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2014

Pozn: ¹⁾ Včetně studentů v kombinovaných pracovních-studijních programech, ²⁾ data za rok 2013, ³⁾ data za 15–24leté, ⁴⁾ data za 16–29leté.

Zdroj: OECD, Education at a Glance

Rozdíly mezi ženami a muži jsou u nás v porovnání s ostatními zeměmi větší – mladé ženy stráví ve vzdělávání v průměru o 0,8 roku více než muži (6,5 let u mužů a 7,3 let u žen). V průběhu patnácti let došlo k nárůstu průměrné doby ve vzdělávání o 2,1 roku, přičemž výraznější byl tento nárůst u žen (o 2,5 roku) než u mužů (1,8 roku).

Ženy dávají přednost pedagogice, muži technice a přírodovědě

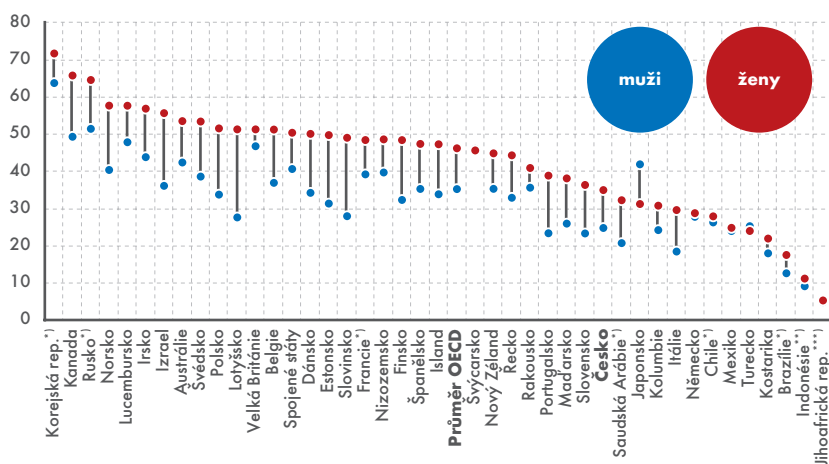
Doménou žen v terciárním vzdělávání jsou zejména obory pedagogické, které

produkují v průměru zemí OECD 78 % absolventů, v Česku dokonce 83 %. Obdobná situace je i v oborech lékařských a zdravotnických (77 a 83 %).

Naopak obory přírodních věd a technické jsou stále doménou mužů. Z celkového počtu absolventů tvoří ženy v zemích OECD pouze 39 % u oborů přírodních věd a 24 % u oborů technických. V České republice jsou tyto podíly obdobné, tj. 38, resp. 28 % absolventů.

V oborech odborného vyššího sekundárního vzdělávání tvoří dívky v zemích OECD 46 % absolventů, v Česku 45 % (jde o absolventy oborů středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou). Dívky nejčastěji absolvují obory společenských věd a ekonomické (30 % v průměru zemí OECD, 38 % v České republice), obory služeb (21 a 28 %) a obory zdravotnické (23 a 12 %). Naopak chlapci se častěji věnují studiu technických oborů. V zemích OECD v nich absolvuje 53 % studentů odborného vyššího sekundárního vzdělávání, v Česku dokonce 62 %. Tento vysoký podíl je u nás dán zejména tradicí středních průmyslových škol, které jsou zaměřeny především na technické vzdělávání. Chlapci absolvují ve vyšší míře i obory společenské a ekonomické (v zemích OECD 14 % absolventů, v ČR 15 %) a za zmínku stojí i obory služeb (13 a 10 %).

Podíl 25–34letých s terciárním vzděláním, 2014 (v %)

Pozn: ¹⁾ Data za rok 2013, ²⁾ data za rok 2012, ³⁾ data za rok 2011.

Zdroj: OECD, Education at a Glance 2015

Absolventi vysokých škol očima genderu

Počet absolventů všech typů vysokých škol se pohybuje od roku 2010 kolem hodnoty 90 tis. osob. Ze šedesáti procent se jedná o ženy. Podíl absolventů soukromých škol představuje necelých 16 % všech absolventů vysokých škol.

Marek Řezanka, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Mezi roky 2010 a 2014 se struktura podle pohlaví u absolventů veřejných vysokých škol neměnila. Výraznou výjimkou je Akademie výtvarných umění v Praze.

Nejvíce absolventů soukromých vysokých škol (26,0 % v případě žen a 14,2 % u mužů) navštěvovalo Univerzitu Jana Amose Komenského Praha, s. r. o. (UJAK). Tato univerzita je ovšem nyní v těžké situaci. Je otázkou, jak se její potíže promítnou do změn v ostatních typech vysokých škol.

Vysoký podíl žen na veřejných vysokých školách

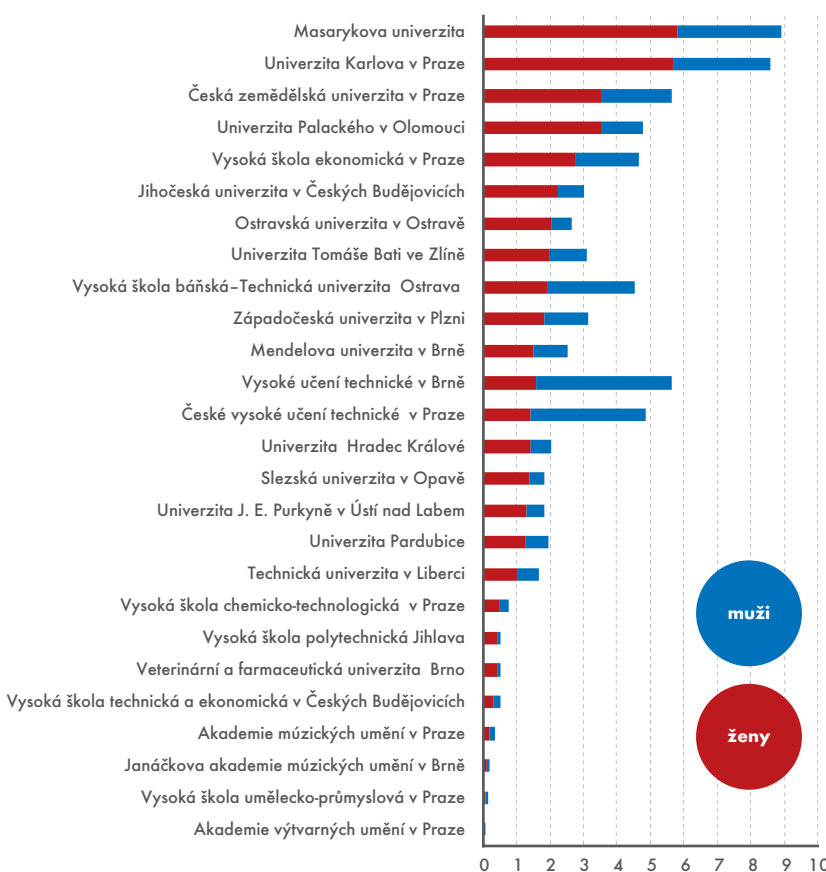
Z dat Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vyplynulo, že v roce 2014 absolvovalo nějakou vysokou školu více než 88 100 studentů, z toho 60,7 % žen. Veřejné vysoké školy absolvovalo 74 391 studentů (podíl žen se

Nejvíce absolventů soukromých vysokých škol navštěvovalo Univerzitu Jana Amose Komenského Praha.

opět pohybuje okolo 60 %), soukromé vysoké školy potom 13 761 studentů (zde byl podíl žen o něco vyšší, konkrétně 66 %).

Srovnáme-li veřejné a soukromé vysoké školy s nejvyšším počtem absolventů, vidíme, že zatímco na sledovaných soukromých vysokých školách převažují ženy, což je mimo jiné dáno i jejich specializací (jsou častěji zamě-

Počet absolventů veřejných vysokých škol podle pohlaví, 2014, (v tis.)

Zdroj: MŠMT

ření zdravotnického, ekonomického či vyloženě humanitního), na veřejných školách s nejvíce absolventy, kam se řadí i školy technického zaměření, naopak dominují muži.

Z veřejných vysokých škol absolvovalo v roce 2014 nejvíce studentů Masarykovu univerzitu v Brně (8 909 studentů, 65% podíl žen), Univerzitu Karlovu v Praze (8 577 studentů, 66%

podíl žen) a Českou zemědělskou univerzitu v Praze (5 635 studentů, 63% podíl žen).

Na první pohled může zaujmout vysoký podíl žen mezi absolventy Vysoké školy polytechnické v Jihlavě (80 %). Kromě aplikované informatiky či počítačových systémů si studenti mohou z nabízených oborů vybrat též cestovní ruch, finance a řízení či studium na zdravotně

sociálního pracovníka, všeobecnou sestru či porodní asistentku.

Více než 80% podíl žen byl zjištěn mezi absolventy Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně.

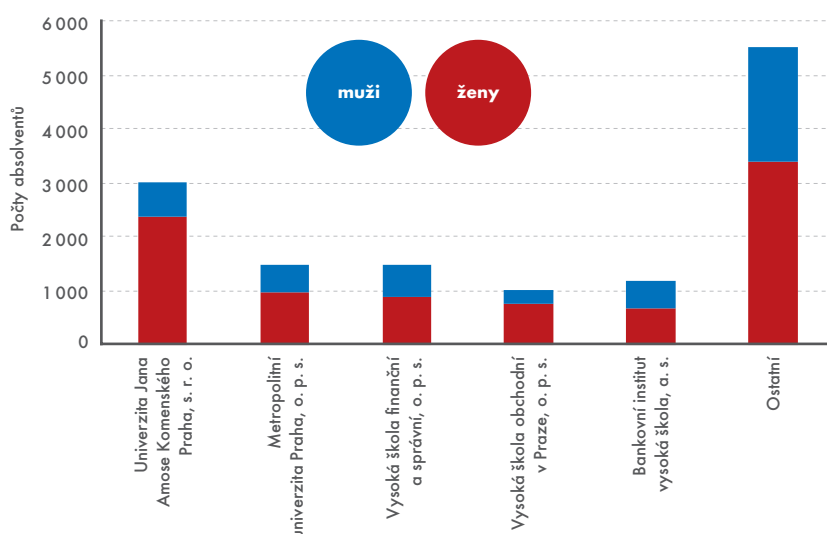
Naproti tomu, mezi absolventy Vysokého učení technického v Brně a Českého vysokého učení technického v Praze se nacházelo méně než 30% žen.

Srovnáme-li pořadí veřejných vysokých škol podle počtu absolventů v letech 2010 a 2014, všimneme si zejména změn u Českého vysokého učení technického v Praze a Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Zatímco v případě ústecké univerzity bylo v roce 2014 oproti roku 2010 o 151 absolventů méně, České vysoké učení technické znamenalo ve stejném období nárůst o 227 absolventů.

Struktura podle pohlaví se u absolventů veřejných vysokých škol ve sledovaném období příliš neměnila. Výraznou výjimkou je Akademie výtvarných umění v Praze, kterou každoročně absoluuje asi jen 50 studentů. V roce 2010 tvořil podíl žen mezi absolventy Akademie přibližně 35%, v roce 2014 již o téměř 17 procentních bodů více. Je ale třeba dodat, že počet absolventů je na Akademii výtvarných umění v Praze každoročně velmi nízký, okolo 50 osob.

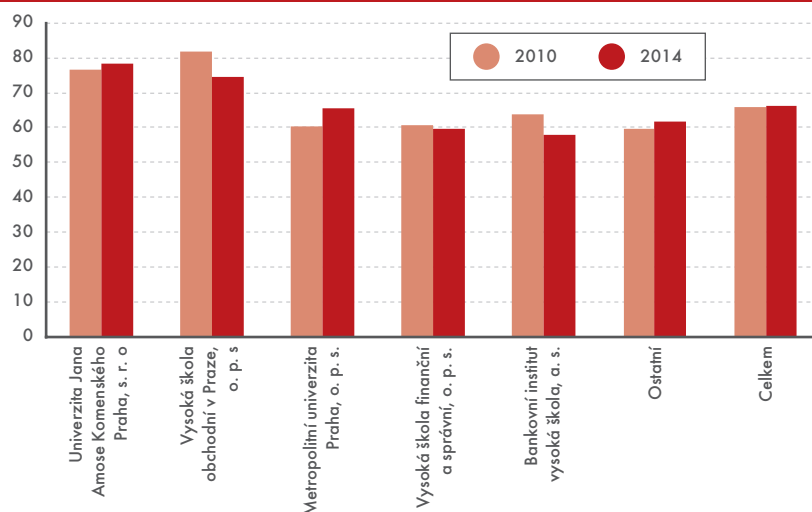
Mezi soukromými vysokými školami vede UJAK

Absolventi soukromých vysokých škol podle pohlaví, 2014

Zdroj: MŠMT

Podíl žen mezi absolventy vybraných soukromých vysokých škol v letech 2010 a 2014 (v %)

Zdroj: MŠMT

Většina absolventů soukromých vysokých škol (62,5% v případě žen a 54,4% u mužů-absolventů) navštěvovala jednu z následujících insti-

o. p. s., přičemž nejvíce jich studovalo na UJAK.

Nejvyšší podíl žen mezi absolventy výše uvedených institucí za-

Zatímco na sledovaných soukromých vysokých školách převažují ženy, na veřejných školách s nejvíce absolventy, kam se řadí i školy technického zaměření, naopak dominují muži.

tucí: Bankovní institut vysoká škola, a. s., Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., Vysoká škola obchodní v Praze, o. p. s., a Metropolitní univerzita Praha,

znamenala UJAK (78,2%), nejnižší Bankovní institut vysoká škola, a. s., (57,9%). Ještě v roce 2010 byl podíl žen mezi absolventy tohoto institutu o šest procentních bodů vyšší. Naopak u Metropolitní univerzity Praha došlo u absolventů mezi roky 2010 a 2014 k nárůstu podílu žen o pět procentních bodů na 65,5%.

Metropolitní univerzita měla v roce 2014 o 220 absolventů více než v roce 2010.

Opačný trend můžeme sledovat v případě Bankovního institutu vysoké školy, a. s., který v roce 2010 absolvovalo 1 616 studentů, ale v roce 2014 jen 1 198.

Zajímavý vývoj struktury podle pohlaví lze pozorovat u Vysoké školy obchodní v Praze. Ta měla v letech 2010 i 2014 zhruba stejný počet absolventů (lehce přes 1 tis.).

Oproti roku 2010, kdy podíl žen mezi absolventy překročil 80% hranici, činil podíl žen v roce 2014 mezi absolventy této instituce o přibližně 7 procentních bodů méně.

Platy učitelů a učitelek v České republice se příliš neliší

Rozdíly mezi odměňováním mužů a žen byly v roce 2014 znatelnější u akademických pracovníků vysokých škol a na řídicích pozicích základních a středních škol. Největší rozdíly byly na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kde ženy v řídicích pozicích pobíraly pouze 81 % průměrného platu mužů.

Michaela Kleňhová, ředitelka sekce demografie a sociálních statistik

Na základních školách pobírali v roce 2014 učitelé i učitelky prakticky stejně – průměrný plat činil 26 600 Kč v případě učitelů-mužů a 26 500 Kč u učitelek.

Na středních školách velké rozdíly v platech učitelů nejsou

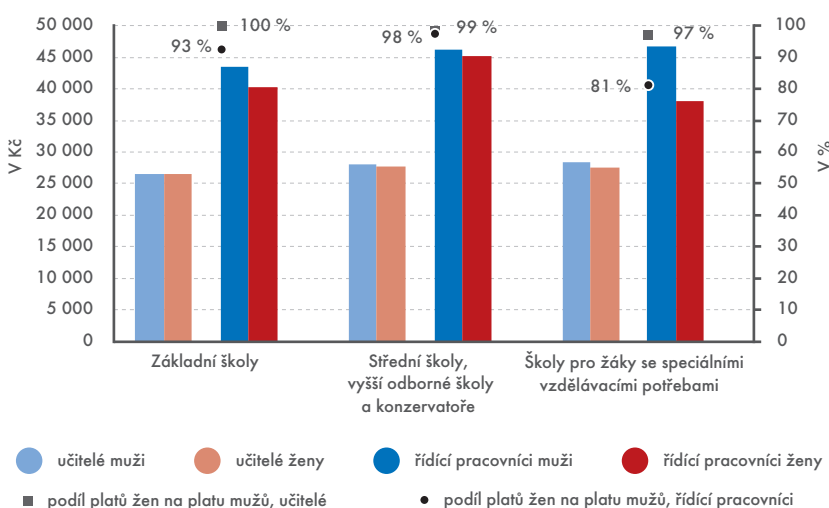
Na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách pobírali učitelé v průměru 28 000 Kč a učitelky 27 700 Kč. Relativně největší rozdíly byly na školách určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – učitelky pobíraly v průměru 97 % platu učitelů (27 600 Kč oproti 28 400 Kč).

Jiná situace byla u řídicích pracovníků. V případě základních škol pobíraly ženy v řídicích pozicích v průměru 93 % platů mužů v řídicích pozicích (40 300 Kč oproti 43 500 Kč). Na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách byla situace vyrovnanější, jednalo se o 98 % platu mužů (45 100 Kč oproti 46 200 Kč).

Profesorky pobírají v průměru 96 % mezd profesorů, docentky 90 % mezd docentů, odborné asistentky 91 % mezd odborných asistentů a asistentky 95 % mezd odborných asistentů.

Největší rozdíly byly na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kde ženy v řídicích pozicích

Průměrné platy učitelů a řídicích pracovníků¹⁾ základních a středních škol – muži a ženy, 2014

¹⁾ Pozn.: Pracovníci škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji; údaje vycházejí z přepočtených evidenčních počtů.

Zdroj: ISP, MŠMT

pobíraly pouze 81 % průměrného platu mužů (38 000 Kč oproti 46 700 Kč). Tyto rozdíly mohly vzniknout z důvodu konkrétní řídicí pozice (ředitel x zástupce ředitele), kde se pochopi-

dělka praxe, od které se odvíjí výše platového tarifu.

Na vysokých školách je situace jiná

Na školách, které neodměňují podle centrálně stanovených platových tabulek a mají své vlastní mzdové předpisy, se rovněž projevují rozdíly mezi výdělky mužů a žen zastávajících obdobné pozice. Profesorky pobírají v průměru 96 % mezd profesorů, docentky 90 % mezd docentů, odborné asistentky 91 % mezd odborných asistentů a asistentky 95 % mezd odborných asistentů. ■

telně rozdíly v platech, zejména v případech za vedení, projeví. Svoji roli hrají i rozdíly ve věkové struktuře, resp.

Oproti zahraničí u nás učí méně mužů

Školství jako odvětví je tradičně doménou žen. Čím vyšší je ale stupeň školy, tím podíl mužů na pozici učitele i řídicího pracovníka roste. Důvodů feminizace českého školství může být několik.

Michaela Kleňhová, ředitelka sekce demografie a sociálních statistik

Ženy mají celkově blíže k povolání pedagogického pracovníka a nezanedbatelnou roli hraje i rozložení pracovní doby a volno v období prázdnin. To je zejména pro ženy pečující o malé děti velká výhoda. Naopak nižší podíl mužů ve školství je ovlivněn zejména nižší platovou hladinou.

Absolventi pedagogických oborů po nástupu do praxe často zjišťují, že mimo školství mohou najít lépe placenou práci. To vše ovlivňuje strukturu pedagogických sborů na našich školách. Obecně ale platí, že čím vyšší stupeň vzdělávání školy, tím vyšší je podíl mužů-učitelů či pedagogických pracovníků.

Podíl mužů-učitelů se výrazně liší podle druhu škol, na kterých učí

Na mateřských školách prakticky muže nenajdeme. Podíl učitelů-mužů se pohybuje dlouhodobě pod jedním procentem. Na základních školách tvoří ženy naprostou většinu v učitelských sborech – podíl mužů-učitelů byl v roce 2014 pouze 14 %. Tento podíl se za období od roku 2006 (odkdy jsou k dispozici data o genderové struktuře učitelů) prakticky nemění, v celém období se pohybuje na úrovni 14–15 %.

Obdobná situace je i ve školách, které jsou určeny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzdělávají se v nich všechny věkové kategorie dětí od předškolních až po žáky středních škol. I zde učí převážně ženy, učitelů-mužů bylo v roce 2014 pouze 15 %. Zde se však, na rozdíl od základ-

Obecně platí, že čím vyšší stupeň vzdělávání školy, tím vyšší je podíl mužů-učitelů.

ních škol, podíl učitelů-mužů od roku 2006 postupně snižuje, za osm let došlo k poklesu jejich podílu o 6 procentních bodů.

(35 až 36 %). Na středních školách s obory středního vzdělání s výučním listem, jejichž součástí je i odborná příprava, kromě učitelů všeobecně vzdě-

S prodlužujícím se věkem odchodu do důchodu narůstá i podíl pedagogů ve věku 56 až 65 let.

Na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách učí muži již v daleko větší míře, muži-učitelé tvoří více než třetinu učitelských sborů (35 %) a jejich podíl je v posledních osmi letech poměrně stabilní

lávacích předmětů vyučují i učitelé odborného výcviku. V jejich případě je genderový podíl naprosto opačný – dvě třetiny z nich tvoří muži (66 %).

Na veřejných vysokých školách je podíl vyučujících žen mnohem nižší

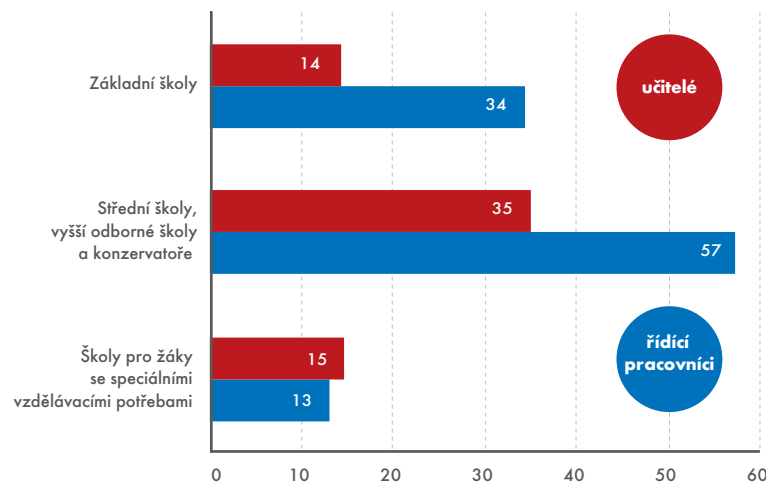
– ženy tvoří 37 % akademických pracovníků (jde pouze o pracovníky placené ze státního rozpočtu, jiné údaje nejsou k dispozici), z toho podíl žen činí 15 % u profesorů, 26 % u docentů, 43 % v případě odborných asistentů a 48 % u asistentů.

Na českých školách učí častěji ženy

V porovnání se zahraničím patříme mezi mírně nadprůměrné země v podílech žen ve školství. Vyplynulo to z údajů z ročenky Education at a Glance 2015 (jsou počítány jinou metodikou než výše uvedené údaje).

V průměru zemí OECD tvoří ženy 96 % učitelů v preprimárním vzdělávání (v ČR 100 %), v primárním vzdělávání (odpovídá prvnímu stupni základních škol) je tento podíl 82 % (v ČR 97 %), v nižším sekundárním vzdělávání (druhý stupeň základních škol) jde o 68% podíl žen (v ČR 74 %) a ve vyšším sekundárním vzdělávání (naše střední školy) tvoří ženy 58 % učitelů (u nás se započítáním učitelů odborného výcviku 59 %). Naopak v terciárním vzdělávání je Česká republika v podílu žen mezi pedagogickými a akademickými pracovníky podprůměrná v porovnání s ostatními

Podíl mužů na celkovém počtu učitelů a řídících pracovníků¹⁾ základních a středních škol, 2014 (v %)

¹⁾ Pozn.: Pracovníci škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji; údaje vycházejí z přepočtených evidenčních počtů.

Zdroj: ISP, MŠMT

zeměmi OECD (průměr OECD 42 % žen, ČR 38 %).

Pokud se zaměříme na učitele-ženy a učitele-muže, liší se výrazně jejich věková struktura. Nižší podíl žen v nejmladší věkové kategorii do 35 let na základních školách (18 %) je ovlivněn jejich mateřskými povinnostmi a odchody na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Následně se ale ke své učitelské profesi navracejí a ve školství zůstávají. O tom svědčí i poměrně vyrovnané podíly učitelů

ve věkových kategoriích 36–45 let (31 %) a 46–55 let (35 %).

S prodlužujícím se věkem odchodu do důchodu narůstá i podíl učitelů ve věkové kategorii 56–65 let (16 %). V případě učitelů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol jsou v porovnání se základními školami vyšší podíly ve věkových kategoriích 46–55 let (38 %) a ve věku 56–65 let (20 %) na úkor učitelů mladších (13 % ve věku do 35 let a 27 % ve věku 36–45 let).

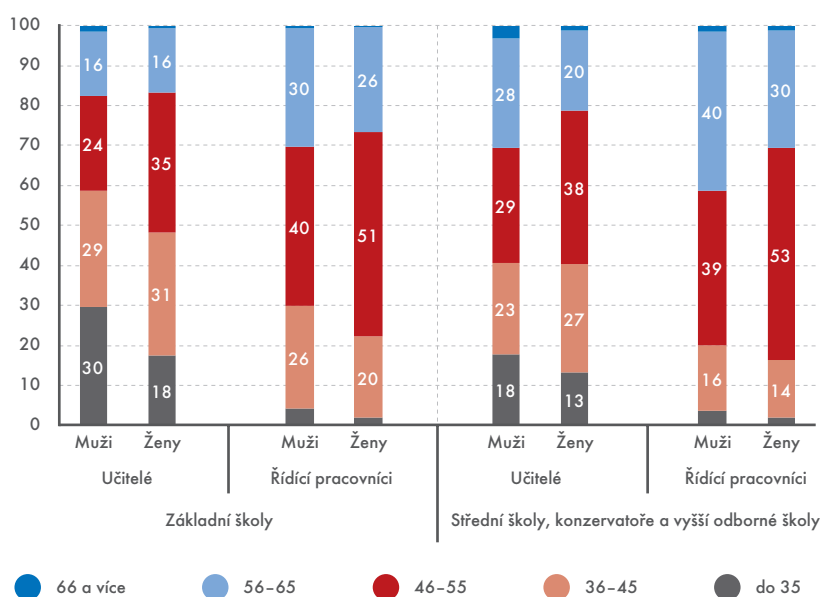
Podíly učitelů-mužů na základních školách se spolu s rostoucím věkem snižují – 30 % učitelů je ve věku do 35 let, 29 % v kategorii 36–45 let, 24 % ve věku 46–55 let a 16 % ve věku 56–65 let. Je zřejmé, že spolu s rostoucím věkem buď ze základních škol odchází, nebo častěji než ženy přecházejí na školách do řídících pozic.

Na středních školách je rozložení mužů podle věku vyrovnanější

Vyšší podíly jsou naopak ve vyšších věkových kategoriích – 29 % v kategorii 46–55 letých a 28 % v kategorii 56–65 let. Naopak poměrně nízký podíl tvoří mladí učitelé ve věku do 35 let (18 %).

Věková struktura učitelů a učitelů v posledních letech není příliš stabilní. Souvisí to jak s menší ochotou absolventů škol nastoupit do učitelské profese, tak s prodlužováním věku odchodu

Věková struktura učitelů a řídících pracovníků¹⁾ základních a středních škol – muži, ženy, 2014 (v %)

¹⁾ Pozn.: Pracovníci škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji; údaje vycházejí z přepočtených evidenčních počtů.

Zdroj: ISP, MŠMT

do důchodu a tím pádem narůstajícím podílem starších učitelů a učitelek.

V porovnání s genderovou strukturou učitelů jsou ve vedení škol muži v daleko větší míře než ženy. Na základních školách tvoří více než třetinu řídících pracovníků (34 %), na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách dokonce již více než polovinu

KDE NAJDETE INFORMACE O UČITELÍCH

Údaje o genderovém a věkovém rozložení učitelů a jejich finančním ohodnocení vycházejí zejména ze zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a z Informačního systému o platech, jehož správcem je Ministerstvo financí. Právě z něho ministerstvo školství každoročně zpracovává informaci o genderové situaci ve školství.

Více na www.msmt.cz.

(57 %). Výjimkou jsou školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kde muži tvoří 13 % řídících pracovníků, což je dokonce o dva procentní body méně než v případech učitelů.

Řídící pracovníci na školách nastupují do těchto pozic až po několikaleté praxi učitele. To se projevuje i v jejich věkové struktuře. Jak v případech mužů, tak v případech žen na řídících pozicích v základních a středních školách (včetně konzervatoří a vyšších odborných škol) je jejich podíl ve věkové kategorii do 35 let minimální – ve všech případech jde o max. 4 %.

V případech řídících pracovníků tvoří jak na základních, tak na středních školách nadpoloviční většinu ženy ve věku 46–55 let (51 % na základních a 53 % na středních školách). Mladší učitelky (ve věku 36–45 let) tvoří vyšší podíl řídících pracovníků na základních školách (20 % řídících pracovníků) než na školách středních (14 %). Naopak ve věkové kategorii 56–65 let je 26 % řídících

pracovníků na základních školách a 30 % na školách středních.

Muži se mnohem častěji než ženy dostávají do vedení jak základních,

Věková struktura učitelů a učitelek v posledních letech není příliš stabilní, učitelské sbory stárnou.

tak středních škol. Ve věku 36–45 let je 26 % řídících pracovníků základních škol a 16 % řídících pracovníků středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Ve věku 46–55 let jsou jich dvě pětiny (40 % na základních a 39 % na středních školách) a vyšší podíl v porovnání se ženami je jich ve věkové kategorii starší (56–65 let), jde o 30 % na základních a 40 % na středních školách. ■

SITUACE PEDAGOGŮ V REGIONECH

Michaela Kleňhová

ředitelka sekce demografie a sociálních statistik

JAK TO VIDÍ

Školství je oblast, která je z pohledu zaměstnanosti doménou žen. Běžně publikované statistické údaje se ale zaměřují na učitele jako kategorii zaměstnanců a pokud už se publikují údaje za muže a ženy, tak obvykle v celorepublikovém měřítku. Nicméně celorepubliková čísla jsou průměrem a situace učitelů a učitelek v jednotlivých krajích může být diametrálně odlišná. Mohou se lišit jak výše platů ve školství vzhledem k průměrnému platu v regionu, tak rozdíly výdělků učitelů a učitelek.

V průměru pobírá učitel i učitelka základní školy 108 % průměrné mzdy v České republice, učitel střední školy 109 a učitelka 108 % průměrného platu. V absolutních částkách jsou platy učitelů v jednotlivých krajích poměrně homogenní. Nicméně v porovnání

s průměrným platem v regionu může být v některých krajích zaměstnání učitele poměrně lukrativní.

Platy učitelů základních škol se v krajích České republiky pohybují na úrovni od 80 % průměrného platu v Praze až do 118 % průměrného platu v Karlovarském kraji.

Obdobně jsou na tom i učitelky základních škol. Podíl jejich výdělků na průměrném platu v kraji je však obvykle nižší (výjimkou je pouze hl. m. Praha, Olomoucký a Moravskoslezský kraj). Jejich platy se pohybují od 81 % průměrného platu v Praze až do 118 % průměrného platu v Karlovarském a Ústeckém kraji.

Učitelé konzervatoří i středních a vyšších odborných škol jsou na tom podobně, nicméně i zde jsou podíly

na průměrných platech v regionu obvykle vyšší. Jde o hodnoty od 87 % průměrného platu v případě učitelů středních škol v Praze (učitelky 88 %) až do 126 % průměrného platu učitelů v Karlovarském kraji (124 % v případě učitelek středních škol).

Největší rozdíly mezi učiteli a učitelkami středních škol pak jsou v Libereckém kraji, kde učitelé středních škol pobírají 123 % průměrného platu v regionu a učitelky 119 %.

Na první pohled stejné platy tak mohou být v jednotlivých regionech České republiky naprosto odlišnou motivační složkou pro výkon některých povolání. Jak je vidět, tak i učitelské povolání může být jedním z nich. I proto je nutné vnímat statistická čísla ve větším detailu a v širších souvislostech.

Příjmy domácností narostly nejrychleji od hospodářské krize

Ve statistice národních účtů se můžeme setkat s hrubým disponibilním důchodem domácností. V prvních třech čtvrtletích 2015 dosáhl 1 694,7 mld. Kč nominálně a meziročně stoupl o 38,8 mld. O čem tento ukazatel vypovídá?

Lukáš Kučera, oddělení svodných analýz

Situace na trhu práce v České republice je popisována mnoha indikátory. Český statistický úřad každý měsíc publikuje výsledky Výběrového šetření pracovních sil. Jsou mezinárodně srovnatelné, sestavují se totiž na základě metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO). Klíčovými ukazateli, sledovanými analytiky i médii, jsou obecná míra nezaměstnanosti a míra zaměstnanosti. Každé čtvrtletí ČSÚ kromě toho přichází s výsledky podnikové statistiky. Ta je velmi podrobná. Poskytuje údaje o vývoji průměrné mzdy, navíc v členění podle sfér, odvětví či regionů. Její součástí jsou i medián mezd a evidenční počty zaměstnanců.

Klíčové údaje publikuje s měsíční periodicitou také Ministerstvo práce

a sociálních věcí (MPSV). Přichází s počty evidovaných nezaměstnaných, tedy osob přihlášených na úřadech práce. S nimi souvisí i ukazatel podíl nezaměstnaných osob. Důležitým indikátorem MPSV je i počet volných pracovních míst.

pohledu a zachytí i to, co ostatní statistiky „nevidí“.

Zaměříme se nyní na tuzemský trh práce v prvních třech čtvrtletích loňského roku a především na přínos tohoto období domácnostem. A využijme k tomu právě národní účty.

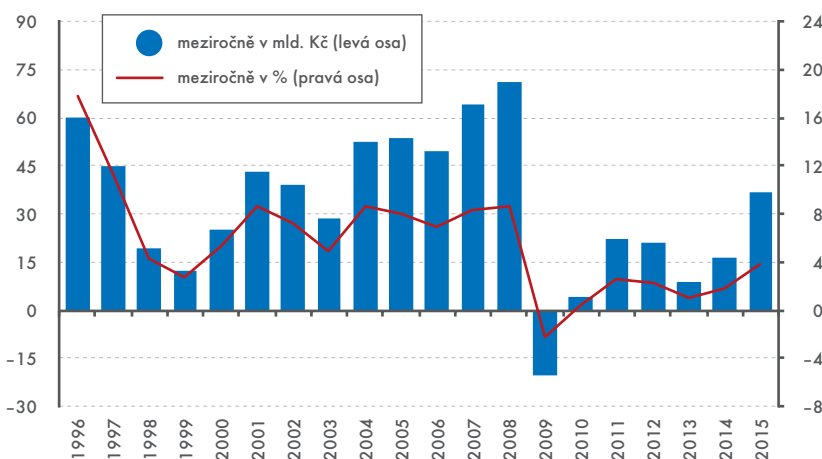
Mzdy a platy stouply domácnostem meziročně o 41,3 mld. Kč, z toho 36,2 mld. přibýlo kvůli jejich růstu z tuzemska a 5,2 mld. díky vyšším prostředkům ze zahraničí.

Vývoj na trhu práce zachycuje Český statistický úřad nicméně i v rámci statistiky národních účtů. Její nespornou výhodou je komplexnost a dopočet šedé ekonomiky. Popisuje situaci na trhu práce z makroekonomického

Objem vyplacených mezd a platů se přiblížil bilionu

Mzdy a platy, které v prvních třech čtvrtletích 2015 vyplatili tuzemští zaměstnavatelé svým zaměstnancům, dosáhly 988,8 mld. Kč nominálně. V meziročním srovnání se objem mezd a platů zvýšil o 37 mld. Kč, relativně o 3,9 %. Jednalo se o nejsilnější růst za posledních sedm let a došlo k němu díky nárůstu průměrné mzdy i počtu zaměstnanců. Přestože v porovnání s roky konjunktury české ekonomiky (2004–2008) byla dynamika mezd a platů slabší, je třeba vzít v potaz, že na rozdíl od tohoto období se prostředky téměř neznehodnocovaly nárůstem cen. Zatímco tehdy činil meziroční růst spotřebitelských cen v každém jednotlivém čtvrtletí alespoň +1,5 % meziročně a v některých přesahoval dokonce 5% hranici, v loňském roce cenová dynamika dosahovala nejvýše +0,7 %.

Objem mezd a platů vyplacených v ČR, 1996–2015¹⁾, nominálně

¹⁾ Pozn.: Údaje za 1. až 3. čtvrtletí roku.

Zdroj: ČSÚ

Mzdy a platy, které se v ekonomice ČR vyplácejí, se stejně jako v každém jiném hospodářství dělí mezi domácnosti a zahraniční pracovníky. V tuzemsku pracuje podle posledních dostupných údajů z roku 2014 více než 50 tis. nerezidentů. Jde především o pracovníky ze zemí mimo Evropskou unii, přitom data naznačují, že jsou to hlavně nekvalifikované osoby.

V 1. až 3. čtvrtletí 2015 připadlo domácnostem z celkového objemu mezd a platů 978 mld. Kč, zbývajících 10,8 mld. Kč patřilo zahraničním pracovníkům. Domácnostem však náležely i příjmy za práci v cizině, především v zemích Evropské unie. Podle dat z roku 2014 pracuje v zahraničí zhruba 40 tis. rezidentů a jedná se hlavně o kvalifikované a vzdělané pracovníky. Celkově si v zahraničí domácnosti od ledna do září loňského roku přišly na 29,8 mld. Kč a v úhrnu tak disponovaly mzdami a platy ve výši 1 007,8 mld. Kč. Meziročně mzdy a platy domácnostem stouply o 41,3 mld. Kč, z toho 36,2 mld. přibýlo domácnostem kvůli růstu mezd a platů z tuzemska a 5,2 mld. díky vyšším prostředkům ze zahraničí.

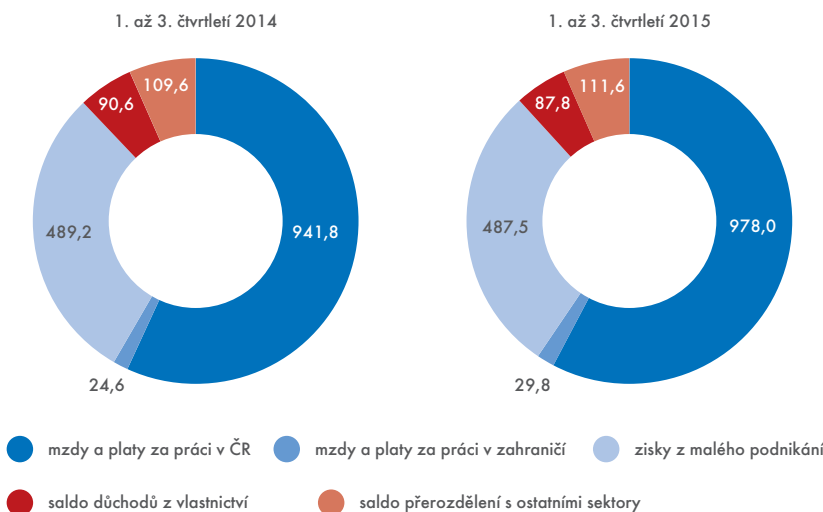
Zisky z malého podnikání se zmenšily...

Kromě mezd a platů za práci v ČR a zahraničí získávají domácnosti příjmy i v dalších formách. Posilují je zisky z malého podnikání, saldo důchodů z vlastnictví a saldo přerozdělení s ostatními sektory.

ZISKY Z MALÉHO PODNIKÁNÍ

Zisky z malého podnikání odpovídají agregátu s názvem hrubý provozní přebytek a smíšený důchod domácností. Ten ovšem obsahuje i další příjmy. Kromě zisků z malého podnikání do něho patří i příjmy pomáhajících rodinných příslušníků a příjmy z pronájmu nemovitostí. Zahrnuje také imputované nájemné, tj. nájemné, které by platili vlastníci domů či bytů, pokud by příslušná nemovitost nebyla jejich a oni by si ji pronajímali.

Struktura hrubého disponibilního důchodu domácností (v mld. Kč, nominálně)

Zdroj: ČSÚ

Zisky z malého podnikání činily v 1. až 3. čtvrtletí loňského roku 487,5 mld. Kč nominálně a meziročně nepatrně klesly (o 1,7 mld. Kč, resp. o 0,3 %). Může být překvapivé, že se snížily, když zisky firem rostly velmi rychle. Jedním z vysvětlení je, že počty sebezaměstnaných se zmenšily a tím se snížily i počty osob, které se na vytváření těchto zisků podílejí. Mohlo to souviset jednak s tím, že v příznivých obdobích sebezaměstnaní upouštějí od svých dosavadních činností a přecházejí do jistějších zaměstnaneckých poměrů, jednak s ústupem tzv. švarcsystému. Ten totiž nabývá na síle v letech, kdy se ekonomice nedaří, firmy mají zájem snížit své náklady a některé ze svých zaměstnanců přesouvají mezi sebezaměstnané. Naopak v obdobích, kdy je ekonomika na vzestupu, se firmy snaží si své pracovníky „pojistit“ a přesouvají je zpět mezi zaměstnance.

... a slabší bylo i saldo důchodů z vlastnictví

Kromě zisků z malého podnikání se v lednu až září 2015 zmenšilo i saldo důchodů z vlastnictví. Domácnosti v jeho podobě přijaly celkově 87,8 mld. Kč nominálně, tj. o 2,8 mld. Kč (–3,1 %) méně než ve stejném období 2014. Příčinou byl především pokles rozdělovaných důchodů společností, tedy příjmů, které domácnosti získávají z podílů ve firmách.

Poslední složkou příjmů domácností je saldo přerozdělení s ostatními sektory.

Tím hlavním jsou vládní instituce. Od nich domácnosti na jedné straně získávají penze a různé sociální dávky, na straně druhé jim odvádějí sociální a zdravotní pojištění či daně z příjmů a majetku. Za první tři čtvrtletí 2015 dosáhlo saldo přerozdělení s ostatními sektory v nominálním vyjádření 111,6 mld. Kč, v meziročním srovnání se mírně zlepšilo, stoupl o 2 mld. Kč (+1,8 %).

Hrubý disponibilní důchod domácností

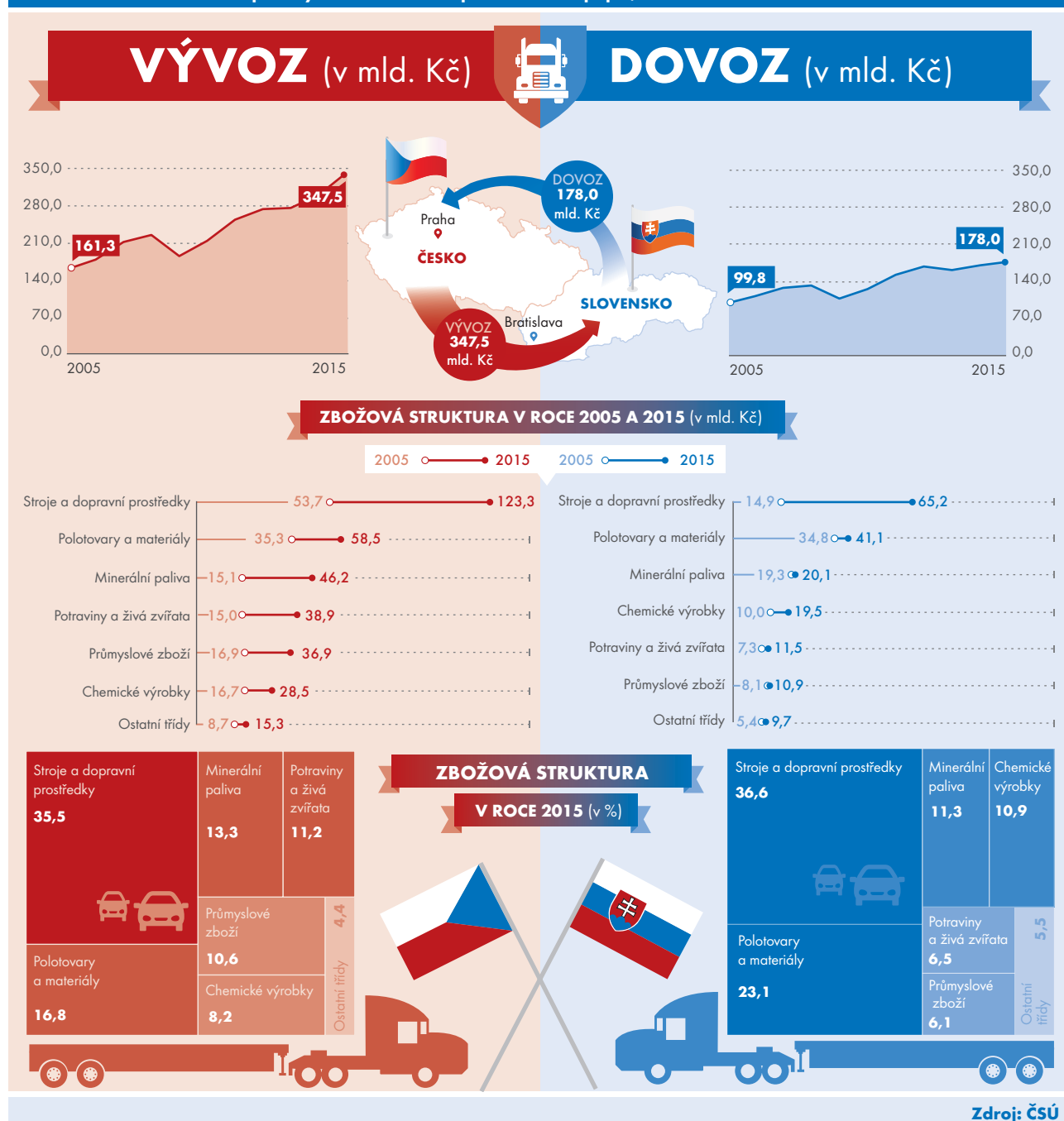
Pokud veškeré příjmy sečteme, získáme hrubý disponibilní důchod domácností. Jsou to prostředky, které mohou domácnosti použít na spotřebu či investice, ať už jde o investice do nemovitostí, nebo do činností souvisejících s malým podnikáním. Hrubý disponibilní důchod domácností činil v prvních třech čtvrtletích loňského roku 1 694,7 mld. Kč nominálně. Proti stejnému období 2014 narostl o 38,8 mld. Kč, relativně se jednalo o přírůstek ve výši +2,3 %. Stoupl nejrychleji od srovnatelného období krizového roku 2009. Tehdy se však příjmová situace domácností zlepšila především díky opatřením státu a automatickým stabilizátorům ekonomiky. Ty se promítly do dramatického nárůstu salda přerozdělení s ostatními sektory, zároveň měly ale negativní vliv na deficit vládních institucí. Loňský růst příjmů byl tedy zdravější.

Obchod České republiky se Slovenskem

Od roku 2005 se velikost vzájemné zahraniční výměny mezi Českou republikou a Slovenskem zvýšila více než dvojnásobně. Náš východní soused si stále udržuje postavení druhého největšího obchodního partnera.

Petra Křížová, oddělení statistiky zahraničního obchodu

Zahraniční obchod České republiky se Slovenskem v přeshraničním pojetí, 2005–2015

Slovensko si dlouhodobě udržuje postavení druhého největšího obchodního partnera České republiky s podílem v rozmezí od 6,9 po 7,6 % na obrátu zahraničního obchodu České republiky po prvním Německu, s nímž Česko realizuje téměř třetinu své celkové obchodní výměny.

Zahraniční obchod České republiky se Slovenskem se podle dat přeshraniční statistiky v letech 2005 až 2015

vyznačoval výrazným růstem. Tento vývoj byl přerušen poklesem hodnoty vzájemné výměny pouze dvakrát: v roce 2009 vlivem celosvětové hospodářské stagnace a v roce 2013 v důsledku nižšího slovenského dovozu do Česka.

Podíl českého vývozu na Slovensko na celkovém vývozu ČR se od roku 2005 do 2015 pohyboval mezi 8,4 % (v roce 2014 a 2006) po 9,2 % v roce 2008. V roce 2015 pak činil 8,9 %. Největší část českého vývozu (více než 30 %) tradičně směřuje do Německa.

K poklesu vývozu na Slovensko došlo pouze v roce 2009

Český vývoz na Slovensko se od roku 2005 zvýšil více než dvojnásobně a v roce 2015 dosáhl hodnoty 347,5 mld. Kč. Pro celé sledované období byly pro český export na Slovensko charakteristické poměrně vysoké relativní přírůstky, které v některých letech překračovaly celkové

tempo růstu vývozu ČR. Tak tomu bylo také v roce 2015, kdy vývoz k našemu východnímu sousedovi stoupl o 14,3 %, ve srovnání s celkovým růstem českého exportu o 7,2 %. K poklesu vývozu na Slovensko došlo pouze v roce 2009, zato o téměř 18 %. Ve srovnání s poměrně stabilní pozicí českého vývozu na Slovensko se místo východního souseda v pořadí největších dovozců do ČR mění. Zatímco v roce 2005 bylo Slovensko v dovozu do Česka na třetím místě (za Německem a Ruskem), v roce 2010 se umístilo až na pátém místě (za Německem, Čínou, Polskem a Ruskem). V roce 2015 se posunulo o příčku výše na čtvrté místo (před Itálií a Rusko).

Dovoz České republiky ze Slovenska dosáhl v roce 2015 hodnoty 178,0 mld. Kč, což představuje v porovnání s rokem 2005 navýšení téměř o 80 %.

Nejvyšší relativní přírůstky dovozu byly zaznamenány v letech 2010 a 2011, a to o 15,9 % a 21,5 %, které následovaly

PŘESHRANIČNÍ POJETÍ ZAHRA NIČNÍHO OBCHODU

Vypovídá výhradně o fyzickém pohybu zboží přes hranice bez ohledu na to, zda dochází k obchodu mezi českými a zahraničními subjekty. Tyto údaje jsou mezinárodně srovnatelné a mohou sloužit jako indikátor vývoje hodnoty obchodu.

Význam Slovenska v zahraničním obchodu České republiky, porovnání s ostatními státy v letech 2005 a 2014

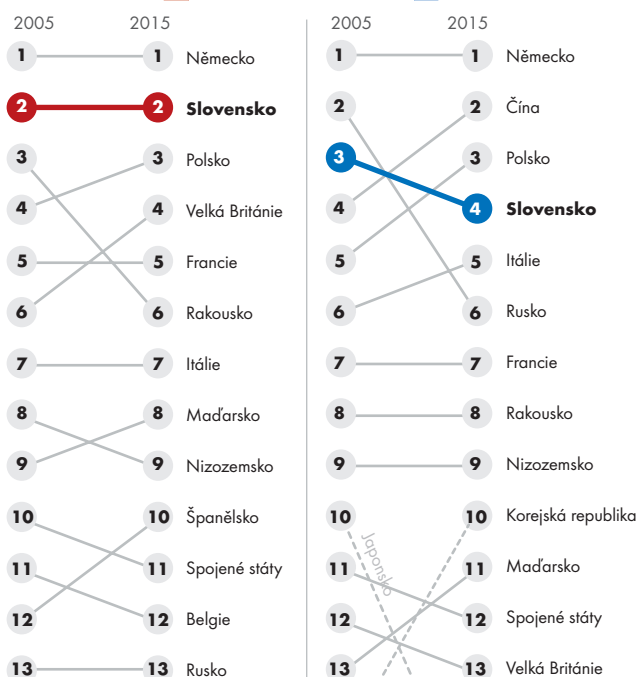
CELKOVÝ VÝVOZ Z ČESKA

PODÍL SLOVENSKA A VYBRANÝCH STÁTŮ V ROCE 2015 (v %)

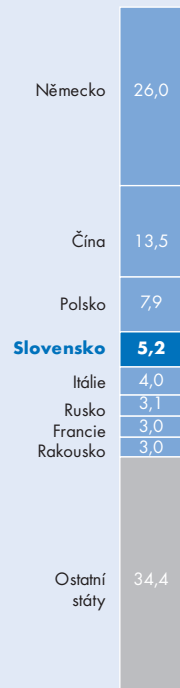
POŘADÍ STÁTŮ NA CELKOVÉM VÝVOZU A DOVOZU ČESKA

V ROCE 2005 A 2015

CELKOVÝ DOVOZ DO ČESKA

PODÍL SLOVENSKA A VYBRANÝCH STÁTŮ V ROCE 2015 (v %)

Zdroj: ČSÚ

po období hospodářské recese (pokles o 18,5 % v roce 2009). Vysoká tempa růstu dovozu vystřídal v roce 2012 mírné zpomalení růstu na 9,1 %, v roce 2013 došlo k poklesu o 3,8 % a v roce 2015 k vzestupu o 5,1 %, který byl ale nižší než přírůstek celkového dovozu České republiky (+8,0 %).

Pro zahraniční obchod České republiky se Slovenskem v přeshraničním pojetí je charakteristická dlouhodobě kladná bilance, která od roku 2009 vykazuje trvale vzestupný trend. Od roku 2005 se přebytek bilance zahraničního obchodu téměř ztrojnásobil a v roce 2015 dosáhl hodnoty 169,5 mld. Kč.

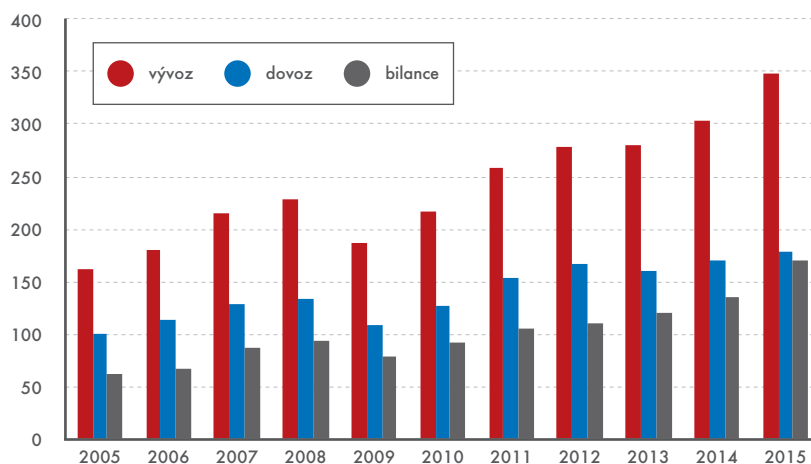
V českém vývozu dominují stroje a dopravní prostředky

V období 2005 až 2015 zaznamenaly všechny třídy SITC ve vývozu České republiky na Slovensko růst, z čehož nejvýraznější pozici v rámci zbožové struktury si udržely stroje a dopravní prostředky. Dlouhodobě tvoří zhruba třetinu celkového českého vývozu na Slovensko. Vývoz strojů a dopravních prostředků se téměř zdvojnásobil, v roce 2015 dosáhl 123,3 mld. Kč, z čehož největší díl (40,3 %) dlouhodobě připadá na silniční vozidla. Dalšími významnými komoditami byly elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče (15,0 %), stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu (12,0 %) a zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku (10,4 %).

Druhou největší zbožovou položku vývozu České republiky na Slovensko v roce 2015 představovaly polotovary a materiály s hodnotou vývozu 58,5 mld. Kč (16,8 %). K nejdůležitějším komoditám v rámci vývozu této třídy dlouhodobě patří kovové výrobky a železo a ocel (se zhruba stejným čtvrtinovým podílem) a také výrobky z nekovových nerostů a neželezné kovy.

Třetí nejvýznamnější komoditní skupinou vývozu jsou minerální paliva a maziva (kolem 10 %), která tvoří

Zahraníční obchod České republiky se Slovenskem v přeshraničním pojetí, 2005–2015 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

více než třetinu z celkového českého vývozu této třídy. Ve sledovaném období vývoz minerálních paliv z Česka na Slovensko vzrostl trojnásobně na 46,2 mld. Kč v roce 2015.

Ve slovenském dovozu rostly všechny třídy SITC

V dovozu ze Slovenska do České republiky vykázaly ve sledovaném období přírůstek všechny třídy SITC, přičemž nejvýraznější změna byla patrná u strojů a dopravních prostředků, jejichž dovoz ze Slovenska do ČR se zvýšil od roku 2005 více než čtyřnásobně (na 65,2 mld. Kč) a také jejich pozice na celkovém českém dovozu ze Slovenska vzrostla z 14,9 % v roce 2005 na 36,6 % v roce 2015.

Dovoz silničních vozidel je dlouhodobě nejvýraznější. Podíl na celkovém dovozu této třídy vzrostl z 25 % v roce 2005 na 30,5 % v roce 2015 (z 3,8 na 19,9 mld. Kč). Nejvyšší absolutní přírůstek ve sledovaném období byl patrný u strojů a zařízení k výrobě energie (zejména vratné a vznětové motory).

K dalším komoditám s významným podílem na dovozu strojů a dopravních prostředků patřily v roce 2015 elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu a telekomunikační zařízení.

Druhou nejvýznamnější třídou dovozu ze Slovenska do České republiky jsou polotovary a materiály, kterých se v roce 2015 dovezlo za 41,1 mld. Kč oproti 34,8 mld. Kč v roce 2005. Jejich

zastoupení na celkovém dovozu ze Slovenska však z dlouhodobého hlediska oslabuje (z 34,9 % v roce 2005 na 23,1 % v roce 2015) a v posledních letech klesá také dovoz v absolutním i relativním vyjádření (o 2,7 % v roce 2015). Podobně jako u vývozu jsou zde nejvíce zastoupeny komodity železo a ocel, kovové výrobky a neželezné kovy.

Minerální paliva a maziva jsou třetí nejsilnější třídou SITC dovozu České republiky ze Slovenska. Dlouhodobě tvoří zhruba desetinu celkového dovozu

Stroje a dopravní prostředky dlouhodobě tvoří zhruba třetinu celkového českého vývozu na Slovensko.

minerálních paliv do České republiky. V roce 2015 klesl jejich dovoz ve srovnání s předchozím rokem o pětinu na 20,1 mld. Kč. Hlavní položku představuje ropa a ropné výrobky.

Další důležitou třídou dovozu ze Slovenska jsou chemikálie a příbuzné výrobky (10,9 % v roce 2015). Loni stoupl meziročně dovoz chemických výrobků ze Slovenska do Česka o jednu pětinu a dosáhl hodnoty 19,5 mld. Kč, což bylo o 9,5 mld. Kč více než v roce 2005. Důležitější se především plasty v prvotních a neprvotních formách, léčiva a farmaceutické výrobky a umělá hnojiva. ■

KDE HLEDAT INFORMACE

Podrobnější informace najdete v publikaci, kterou vloni vydal ČSÚ, Zahraníční obchod ČR se Slovenskem.

Více na <http://bit.ly/1ottK7>.

Hraniční meze chudoby

Téměř polovina členů tuzemských domácností tvořených pouze jedním rodičem s alespoň jedním závislým dítětem spadla v roce 2014 pod druhou hranici chudoby. V podobné situaci bylo 45 % osamělých žen, resp. osob ve věku 65 a více let.

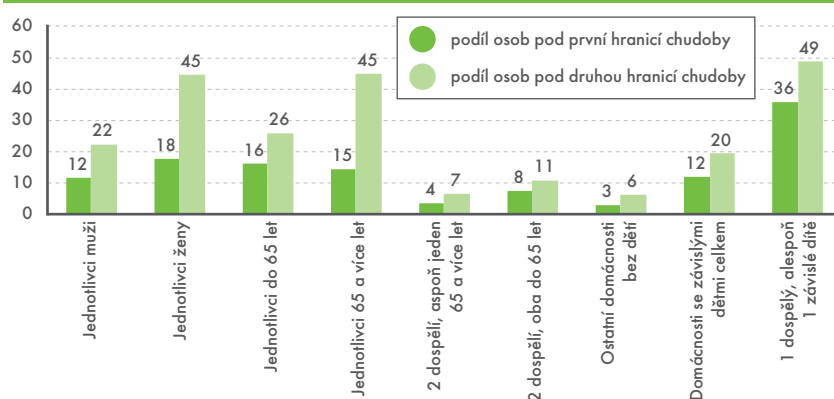
Jitka Řezníčková, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Hranice chudoby se používá pro měření tzv. míry ohrožení příjmovou chudobou. Nejčastěji se používá 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu – první hranice chudoby, která v roce 2014 činila 9 901 Kč měsíčně. V případě, že ukazatel počítáme jako 70 % mediánového ekvivalizovaného disponibilního příjmu, budeme v tomto článku hovořit o druhé hranici chudoby. Ta předloni dosáhla výše 11 552 Kč.

To, že každý člen domácnosti má ekvivalizovaný disponibilní příjem například ve výši druhé hranice chudoby, neznamená, že touto částkou disponuje. Pokud osamělá matka se třemi dětmi mladšími 13 let žije na druhé hranici chudoby, je její faktický příjem 11 552 × (1 + 0,3 + 0,3 + 0,3), tzn. 21 949 Kč. Na každého člena domácnosti tedy fakticky připadá nikoli 11 552 Kč, ale 21 949/4, tedy 5 487 Kč. Váhy uvedené v závorce zohledňují výhodu bydlení ve společné domácnosti (první dospělý člen domácnosti má váhu 1, druhý 0,5, dítě do 13 let 0,3 a dítě starší 13 let pak váhu 0,5).

Jestliže obyvatelstvo rozdělíme podle věku, pod první i druhou hranici chudoby se vyskytují děti a mládež do 18 let (15 a 23 %). Mladí lidé ve věku 18 až 24 let

Osoby ohrožené chudobou podle typu domácnosti, 2014 (%)

Zdroj: ČSÚ

z počátečních 9 % pod první hranicí chudoby se ocitají pod druhou již v 18 %.

Třetí problematickou skupinou jsou senioři ve věku 65 a více let. Zde je výrazný nárůst ze 7 na 19 %. Výrazně lepšího postavení dosahují oproti ženám (11 a 19 %) muži (9 a 15 %).

Nejlépe jsou na tom pracující

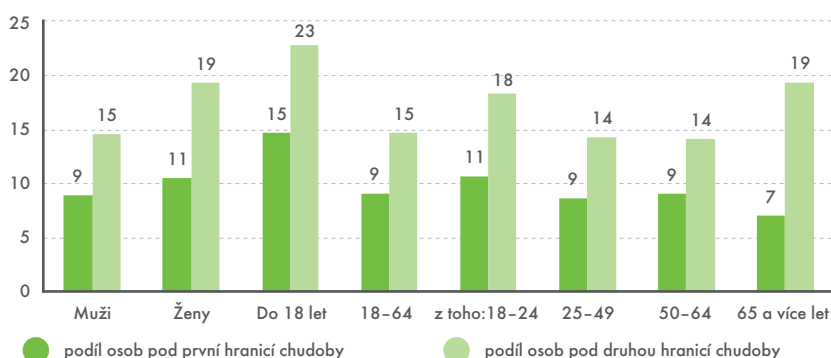
Dělení obyvatelstva podle ekonomické aktivity ukazuje nejvyšší rozdíly. V nejlepší situaci jsou pracující. Pod první hranicí chudoby se jich nacházejí 4 % a pod druhou 8 %. Naproti tomu neza-

městnaní mají tyto hodnoty 48 a 60 %, což je nejvíce ze všech. U důchodců je patrný nárůst ze 7 na 18 %. V horším postavení jsou ekonomicky neaktivní osoby, kterých se ocitá pod první hranicí chudoby 15 %, resp. 23 % pod druhou.

Celkem 36 % domácností, tvořených pouze jedním rodičem s alespoň jedním závislým dítětem, se propadlo pod první hranici chudoby. Pod druhou jich spadlo 49 %. Lze tedy tvrdit, že téměř 50 % osob v těchto domácnostech nedosáhne na 11 552 Kč ekvivalizovaného disponibilního příjmu. Většinou jde o osamělé matky s dětmi, ty jsou v nejhorší situaci. Po nich následují domácnosti jednotlivců-žen (18 a 45 %), dále domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let (15 a 45 %), což jsou většinou vdovy, rozvedené či osamělé ženy. Naproti tomu ostatní domácnosti bez dětí mají nejlepší postavení (3 a 6 %). Dobře si vedou i domácnosti, kde jsou dva dospělí, z nichž alespoň jeden je ve věku 65 a více let (4 a 7 %).

Domácnosti dvou dospělých do 65 let jsou na tom o něco hůře (8 a 11 %). Plná pětina domácností se závislými dětmi se ocitá pod druhou hranicí chudoby.

Osoby ohrožené chudobou podle věku, 2014 (%)

Zdroj: ČSÚ

Zaměstnanost mladých do dvaceti let je minimální

Zaměstnanost osob v ČR ve věku 15–24 let se od roku 1993 neustále snižuje. V současnosti nedosahuje ani průměru za členské země EU. Mimořádně nízká je míra zaměstnanosti lidí ve věku do dvaceti let. Přitom zvýšení ekonomické aktivity mladých by mohlo být jedním z významných faktorů pozitivně ovlivňujících vývoj na trhu práce.

Marta Petrářová, Bohuslav Mejstřík, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

V prvních letech samostatnosti České republiky se počet pracujících ve věku 15–24 let pohyboval na hranici 800 tis. a v dalších letech pravidelně klesal až ke hranici 300 tis. v roce 2015. Tento propad demonstruje razantní změny nejen ve vývoji populace, ale i změny ve vzdělávacím systému. Ve skupině 25–29letých, kdy již rozhodující část mladých ukončila své studium, se počet pracujících v minulém roce proti roku 1993 výrazně neliší.

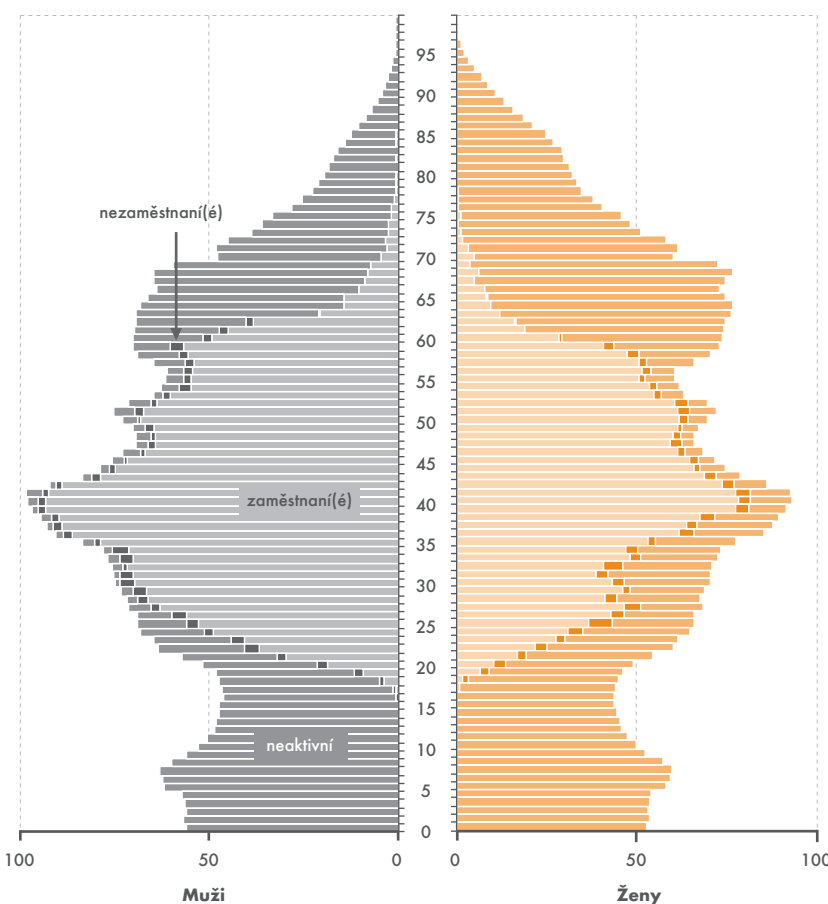
Důsledek legislativních opatření: více starších pracovníků

Jinak než zaměstnanost 15–24letých se vyvíjel počet pracujících, kteří dosáhli 55 a více let. Četnost této kategorie ovlivňují změny ve věkové struktuře obyvatelstva. Rozhodující vliv však měla a stále má postupná realizace legislativních opatření, která zvyšují věkovou hranici odchodu do starobního důchodu. V roce 1993 pracovalo ve věku 55–64 let 315 tis. osob, vloni to ale bylo již více než 770 tis. osob. Tento mimořádný přírůstek tak z velké části kompenzoval velký úbytek pracujících do 25 let.

Na severu a západě Evropy mladí pracují

Situace na trhu práce je v členských zemích Evropské unie značně odlišná. Kromě jiných faktorů se výrazně projevuje na zaměstnanosti zejména mladých lidí. Na jedné straně jsou země,

Ekonomické postavení obyvatelstva v ČR podle jednotek věku ve 4. čtvrtletí 2015
(v tis. osob)

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

kde je počet pracujících ve skupině 15–19letých minimální (k těm patří Česká republika, ve které v roce 2014 pracovalo pouze 4,6 % ze všech mladých mužů a žen do dvaceti let). Na straně druhé jsou země, kde je jejich práce velmi rozšířená. Paradoxně se jedná o státy, které se vyznačují vyš-

ším podílem mladé populace s terciárním vzděláním, než činí v České republice. Patří sem všechny severské státy včetně Dánska, Nizozemska, Velké Británie, Rakouska a Německa. Míra zaměstnanosti v této pětileté věkové skupině se pohybuje v intervalu 22–50 %. Ve věkové skupině 15–24 let jsou roz-

Počet pracujících ve vybraných odvětvových sekcích v zemích s nejvyšší mírou zaměstnanosti a v České republice ve věku 15–24 let, 2014 (v tis.)

Pracující		Česko	Dánsko	Německo	Nizozemsko	Rakousko	Švédsko	Finsko	Velká Británie
15–64letí		4 883,5	2 640,1	38 907,7	8 028,5	4 034,2	4 597,5	2 385,9	29 530,8
15–24letí		299,6	384,9	3 899,7	1 202,2	508,2	516,6	261,8	3 736,1
Podíl v % 15–24letí/15–64letí		6,1	14,6	10,0	15,0	12,6	11,2	11,0	12,7
NACE	sekcce								
Z toho odvětví:									
Zpracovatelský průmysl	C	109,6	26,9	782,1	64,5	92,3	37,9	27,7	263,8
Stavebnictví	F	19,6	21,4	301,1	31,6	61,2	38,9	21,7	232,7
Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	G	48,0	123,5	695,8	357,6	96,4	99,5	54,9	850,2
Doprava a skladování	H	14,0	12,8	129,6	36,3	17,4	26,0	15,3	88,9
Ubytování, stravování a pohostinství	I	22,7	47,5	260,1	147,7	45,9	55,8	24,6	562,4
Informační a komunikační činnosti	J	8,1	10,7	108,3	20,4	14,2	11,2	4,6	98,6
Peněžnictví a pojišťovnictví	K	5,9	4,9	107,6	9,7	12,3	7,5	3,1	111,1
Profesní, vědecké a technické činnosti	M	6,7	12,9	164,3	39,3	29,7	20,9	8,8	163,4
Administrativní a podpůrné činnosti	N	6,5	12,2	154,6	80,7	16,6	37,3	17,0	166,7
Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	O	9,2	6,1	201,8	20,0	16,1	13,0	3,3	91,1
Vzdělávání	P	6,7	17,1	199,8	38,3	19,4	36,0	6,7	224,3
Zdravotní a sociální péče	Q	12,5	45,8	515,2	107,3	35,8	66,9	31,3	372,2
Ostatní činnosti	S	6,8	7,6	95,6	17,9	15,4	15,3	9,3	122,8

Zdroj: Eurostat, Labour Force Survey

díly relativně nižší, přesto si tyto země stále udržují významný náskok. Míra zaměstnanosti se zde pohybuje od 41 až po téměř 60 % v Nizozemsku. Tyto hodnoty jsou v kontrastu s údajem za Česko (27,1 %), který je stále nižší než průměr Evropské unie (32,4 %).

Z údajů za země s vysokou zaměstnaností mladých do 25 let je patrné, že jak mladí muži, tak mladé dívky pracují nejen na místech, která jim umožňují získat praktické zkušenosti z oboru, jež studují, ale také kvůli ekonomickým důvodům. Získané finanční prostředky

umožňují mladým jejich ekonomické osamostatnění. To dokumentuje i skutečnost, že mladí respondenti v těchto zemích ve věku 25–34 let bydlí a hospodaří jako domácnosti jednotlivců nebo domácnosti se svým partnerem či partnerkou mnohem častěji, než je tomu například v zemích na jihu evropského kontinentu.

Situace se výrazně mění po dosažení 25 let, kdy respondenti již z valné části dokončili své studium a nastoupili do práce. V roce 2014 dosahovala v EU28 míra zaměstnanosti ve skupině 25–54le-

tých 77,4 %, v naší republice to bylo dokonce 83,8 %, což byla druhá nejvyšší hodnota po Švédsku.

Mladí pracují v obchodu, ubytování, stravování, pohostinství

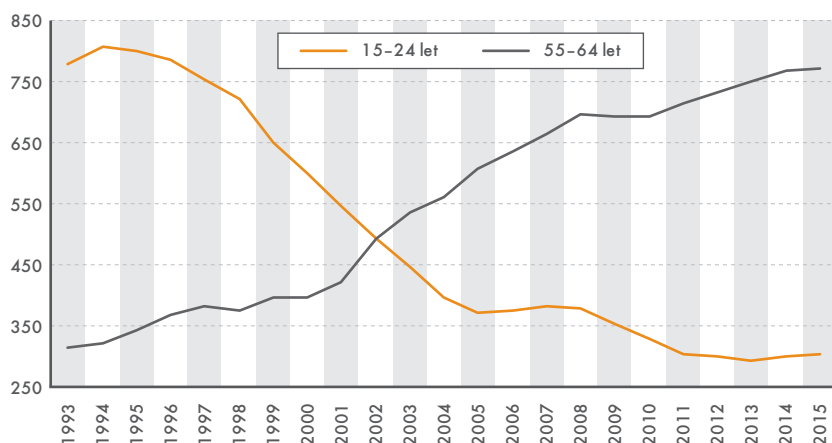
V zemích s vysokou zaměstnaností mladých pracují tyto respondenti často v obchodu, ubytování, stravování, pohostinství a také ve službách, které jsou potřebné jak pro děti, tak pro seniory. Jedná se zejména o oblast sociální péče, zdravotnictví a školství.

Trh práce v České republice se vyznačuje vysokým počtem pracujících zejména z generace narozené v sedmdesátých letech. Kohorta těchto osob se bude v následujících letech přirozeně posouvat a za čtvrt století se dostane za hranici šedesáti let. Vzhledem k demografickému vývoji bude skupina pracujících dále rychle stárnout.

Jednou z cest udržení a dalšího zvyšování zaměstnanosti se při vysoké míře ekonomické aktivity ve středním a vyšším věku jeví i možnost zvýšení pracovní aktivity právě mladých lidí do 25 let. Německo a Rakousko anebo severské země nás mohou v tomto směru inspirovat.

Více na <http://bit.ly/1USs45j>.

Vývoj počtu pracujících v letech 1993 až 2015 ve věku 15–24 let a 55–64 let (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

RYCHLÉ INFORMACE

BŘEZEN 2016

út	1	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (leden 2016)
st	2	
čt	3	
pá	4	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (9. kalendářní týden)
so	5	Tvorba a užití HDP (4. čtvrtletí 2015)
ne	6	
po	7	
út	8	Zahraniční obchod (leden 2016)
st	9	Indexy spotřebitelských cen – inflace (únor 2016)
čt	10	
pá	11	
so	12	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (10. kalendářní týden 2016)
ne	13	Průměrné mzdy (4. čtvrtletí 2015)
po	14	
út	15	
st	16	Maloobchod (leden 2016)
čt	17	
pá	18	Stavebnictví (leden 2016)
so	19	Průmysl (leden 2016)
ne	20	
po	21	Indexy cen výrobců (únor 2016)
út	22	Indexy cen vývozu a dovozu (leden 2016)
st	23	
čt	24	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (březen 2016)
pá	25	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (11. kalendářní týden 2016)
so	26	
ne	27	
po	28	
út	29	Pohyb obyvatelstva (rok 2015)
st	30	
čt	31	Konjunkturální průzkum (březen 2016)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Cenová statistika stavebnictví v letech 2004 až 2015

Publikace obsahuje informace o vývoji cenové statistiky ve stavebnictví. Zahrnuje indexy cen stavebních prací, indexy cen stavebních děl a nákladové indexy včetně podrobných metodických vysvětlivek.

tištěná a elektronická verze

Nepřímá veřejná podpora výzkumu a vývoje v České republice – 2014

Titul obsahuje údaje o počtu soukromých podniků, které uplatnily daňový odpočet nákladů na výzkum a vývoj, výše daňového odpočtu a výše daňové úlevy v podrobném třídění podle vlastnictví, velikosti a odvětví.

tištěná a elektronická verze

Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – 4. čtvrtletí 2015

Publikace obsahuje čtvrtletní výsledky statistiky rodinných účtů v členění podle postavení osoby v čele domácnosti, velikosti obce a právního důvodu užívání bytu. Informuje o vydání a spotřebě v Kč na osobu a měsíc, struktuře spotřebních vydání, o nákladech na bydlení v Kč na domácnost a měsíc.

elektronická verze

Ekonomické výsledky zdravotních pojišťoven – 4. čtvrtletí 2015

V tomto titulu naleznete základní údaje o počtu aktivních zdravotních pojišťoven, o zaměstnancích a mzdách, vybrané položky aktiv a pasiv, informace o výnosech zdravotních pojišťoven z pojistného a příslušenství podle skupin plátců a o nákladech vynaložených na zdravotní péči ze základního fondu zdravotního pojištění a z fondu prevence.

elektronická verze

Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2015

Analýza hodnotí vývoj reálné a peněžní ekonomiky ČR v uplynulém období. Zahrnuje výkonnost základních odvětví, HDP, výdaje, důchody, vnější ekonomické vztahy, ceny, trh práce, peněžní zásobu, úroky či státní rozpočet.

tištěná a elektronická verze

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733, **nebo zakoupit** v prodejní publikaci v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na www.czso.cz.

Česká republika v mezinárodním srovnání

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace vyšla letos v únoru. Nabízí komparace vybraných údajů o Česku s daty za země Evropské unie i další státy světa, a to formou tabulek a grafů. V publikaci naleznete 13 tematických okruhů pokrývajících ekonomické, sociální i environmentální oblasti života. Kromě standardních informací o obyvatelstvu, trhu práce, životním prostředí a jednotlivých sektorech ekonomiky a makroekonomických údajích byly zahrnuty i ukazatele informační společnosti, vybrané regionální indikátory a další.

Co se v publikaci dočtete

Medián věku v České republice v roce 2014 dosáhl 40,8 let. V roce 1995 to přitom bylo jen 36,2 roku. V Evropské unii

má nejstarší obyvatelstvo Německo, kde v roce 2014 dosáhl medián věku 45,6 let. Německá společnost navíc stárne rychleji než česká.

Postupně u nás také klesá počet lidí, kteří mají jen základní vzdělání. Tvoří jen 8,4 % obyvatel. Například v Portugalsku je tento podíl 61,6 %, ve Španělsku 48 % a v Itálii 45,8 %. Česko rovněž vykazuje poměrně vysokou míru ekonomické aktivity obyvatel, a to 73,5 % obyvatel ve věku 15–64 let. Vyšší míru zaznamenávají skandinávské země, zejména Švédsko (81,5 %) či Nizozemsko (79 %). Přispívá k tomu hlavně vysoká míra ekonomické aktivity žen. Naopak nejnížší míru ekonomické aktivity vykazuje Itálie (63,9 %).

Míra nezaměstnanosti v České republice patří mezi nejnížší v EU. V roce 2014 činila pouze 6,1 %. Ze sousedních

zemí má nízkou míru nezaměstnanosti i Rakousko (5,6 %) a Německo (5,0 %, což je nejnížší hodnota v EU). Nejvyšší míru nezaměstnanosti v Unii hlásí Řecko (26,5 %) a Španělsko (24,5 %).

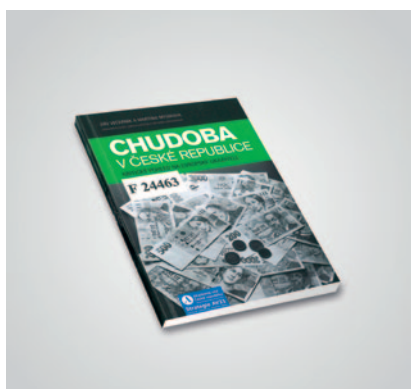
Jak dále vyplývá z publikace Česká republika v mezinárodním srovnání, v tuzemsku se snižují emise oxidu uhličitého. V roce 2013 podle Eurostatu klesly na 9,6 tun na obyvatele z hodnoty 14,5 tun v roce 1990. V současné době jsme na 36. místě v produkci CO₂ na světě.

Srovnání také ukazuje, že Česko má dobrou pozici v oblasti produkce komunálního odpadu. V roce 2013 připadalo na obyvatele 307 kg komunálního odpadu, zatímco v Lucembursku to bylo 653 kg. Nejméně odpadu vyprodukovalo Rumunsko – pouze 272 kg na obyvatele.

Více na <http://bit.ly/21tm7xx>. ■

Chudoba v České republice Kritický pohled na evropské ukazatele

Vydavatel: Sociologický ústav
Akademie věd ČR, v. v. i.

Autorský kolektiv ve složení Jiří Večerník, Martina Mysíková, Šárka Šustová a Michaela Brázdilová hodnotí používané „objektivní“ ukazatele chudoby s jistou kritičností. Ve své studii otvírají další okruhy otázek, na které hledají odpověď. ■

Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2014

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace seznamuje své čtenáře s hlavními zjištěními a podrobnými datovými výstupy, které vycházejí z Ročního šetření o výzkumu a vývoji. To se uskutečnilo v České republice v roce 2015 za referenční rok 2014 u 2 630 subjektů, které se výzkumem a vývojem zabývají. ■

Česká vzdělanost Multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury

Vydavatel: Wolters Kluwer

Základní ideou knihy Jana Průchy je, že vzdělanost každého národního a etnického společenství ve světě, tedy i populace Čechů, je determinována vlastnostmi příslušné kultury. Vychází přitom ze zdrojů, které využil již ve své dřívější publikaci Interkulturní psychologie. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (a některé zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

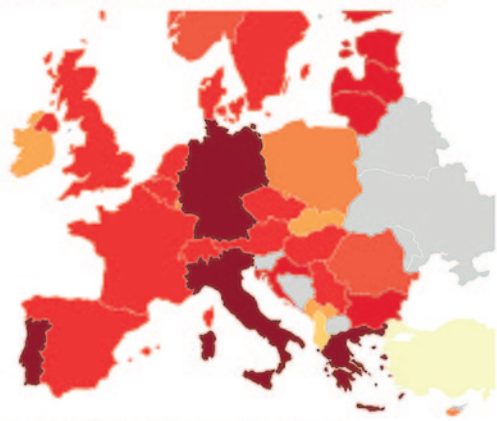
ATLAS DOMOVŮ (NEJEN) PRO SENIORY

Studentka Petra Paříková vytvořila pro Český rozhlas interaktivní mapu, která může pomoci nalézt lůžka v domově pro seniory. S tímto projektem získala vloni Cenu pro mladé talenty datové žurnalistiky. Na realizaci s ní spolupracovalo datové oddělení Českého rozhlasu. Interaktivní mapa umožňuje snadné

vyhledání sociální služby „na míru“. Základem mapy jsou data z Registru poskytovatelů sociálních služeb. Veřejně přístupná je pouze jejich část, o zbytek požádali pracovníci rozhlasu na základě zájmu o svobodném přístupu k informacím.

Více informací na <http://bit.ly/1Rze1yE>.

Nejstarší evropské státy: Itálie, Německo, Řecko, Portugalsko

Lidé starší 65 let, % podíl na populaci. Zdroj dat: Eurostat

Atlas domovů (nejen) pro seniory

Umožňuje snadné vyhledání sociální služby „na míru“. Základem mapy jsou data z Registru poskytovatelů sociálních služeb. Veřejně přístupná je pouze jejich část, o zbytek jsme požádali na základě zájmu o svobodném přístupu k informacím.

Atlas obsahuje následující informace:

- **Kontakty a callcentra** kapacit vstupu registrovaných zařízení
- **Filtrování podle přijímaných klientů**: věkové kategorie, pohlaví, druh služby, typ zařízení
- **Počet klientů na jednoho zaměstnance v roce 2015**: tabulka představuje poměr počtu klientů k počtu pracovníků poskytujících sociální služby
- **Počet zaměstnanců v zařízení**: na celkovou kapacitu zařízení, dle faktur, které je vyúčtováno personálu v daném sociálním zařízení vyhlá.

Při analýze a vizualizaci jsme vycházeli z dat z dat z Registru poskytovatelů sociálních služeb. V atlasu jsou tedy představeny pouze registrované pracovníci, o kterých nám ministerstvo podalo informaci, a není výjimkou, že se některé údaje již změnilly od momentu poskytnutí údajů. Za tyto nepřesnosti neodpovídáme, ale do budoucna to je naší úpravou, pokud nás o to požádáte. V případě zájmu kontaktujte autora atlasu na adrese petra.parikova@ceskymrozhlas.cz

APLIKACE

EUROSTAT: MŮJ REGION

Aplikace My region poskytuje mobilní přístup k regionálním ukazatelům na úrovni NUTS2 v zemích EU28, EFTA a kandidátských zemí. Uživatelům s chytrými telefony s operačním systémem Android nebo iOS umožňuje stahovat vždy ty nejčerstvější údaje z databáze Eurostatu. Aplikace je k dispozici ve třech jazycích: angličtině, francouzštině a němčině.

Více na <http://bit.ly/R52YUb>.

WEBOVÉ STRÁNKY

STUDIE: KOLIK AMERIČANŮ MÁ IRSKÉ KOŘENY?

Před svátkem svatého Patrika zveřejnil americký úřad US Census Bureau na svých stránkách drobnou studii o tom, jaký podíl Američanů má mezi svými předky někoho, kdo pochází z Irska. Výsledky jsou přehledně znázorněny v kartogramu.

Více na <http://1.usa.gov/1QNzocz>.

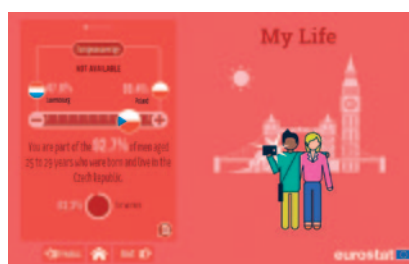

★ APLIKACE

YOU IN EU

Sympatická vizualizace statistik Eurostatu o všech zemích EU (včetně Islandu, Norska a Švýcarska) je rozdělená do třech základních oblastí: Já a můj život, Já a moje životní podmínky a Já a moje práce. Při spuštění vizualizace se postupně vybere země, pohlaví a věková skupina. Poté se uživatel dostane k jednotlivým tématům a ukazatelům. Ke každému z nich je pak ukázán údaj podle předem vybraných kritérií, průměr EU a země s minimální a maximální hodnotou.

Více na <http://bit.ly/1NSEiB>.

JAK VELKÝ DÍL KOLÁČE JSTE SI UKOUSLI VY?

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj spustila v květnu 2015 interaktivní webovou aplikaci Compare Your Income. Jejím cílem je zvýšit povědomí lidí o tom, jak jsou příjmy ve společnosti rozloženy. Aplikace je od počátku roku 2016 dostupná také v češtině, a to na adrese www.compareyourincome.org/cs/min.

Moje domácnost

Díky této aplikaci si můžete porovnat svůj příjem s příjmy ostatních Čechů a porovnat si své představy o realitě, ideální představy

o rozložení příjmů v české společnosti s jejich skutečným rozdělením. Na úvod vyplníte pár základních údajů o sobě – pohlaví, věku, zemi trvalého pobytu a o své domácnosti – velikost a čistý příjem. Poté zařadíte svou domácnost do příjmového spektra, uvedete minimální příjem, který by podle vás měla vaše domácnost mít, aby nespadla do příjmové chudoby.

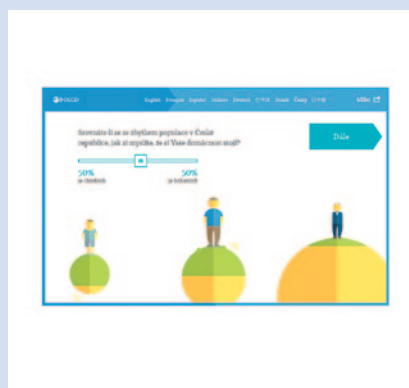
Můj ideál

V další části aplikace vyberete z nabízených možností příjmové rozdělení, které

podle vás odpovídá příjmovému rozdělení v České republice. Zároveň uvedete, jak by podle vašeho názoru mělo příjmové rozdělení v zemi ideálně vypadat a jak velká část příjmů by měla připadnout deseti procentům nejbohatších osob.

Je to rychlé

Stačí desetkrát kliknout a dozvíte se, jak blízko či daleko jsou vaše představy vzdáleny od reality. Možná budete překvapeni.

Více na <http://bit.ly/1pka34g>.

Rozdíl mezi HPH a HDP

Hrubý domácí produkt (HDP) je jedním z nejsledovanějších makroekonomických ukazatelů. Vedle něj je často zmiňována hrubá přidaná hodnota (HPH). Jaký je mezi nimi rozdíl a co mají společného?

Musíme začít zeširoka. HDP i HPH jsou ukazatele, které pocházejí z tzv. systému národních účtů. O tomto systému si můžeme více říci jindy, teď postačí, když budeme vědět, že se jedná o statistický systém, ve kterém jsou jednotlivé ukazatele vzájemně provázané (a je jich mnoho) a jsou vzájemně v souladu. Levá strana rovnice se musí vždy rovnat té pravé. Například vše, co se vyrobí, je buď spotřebováno, stane se investicí, je vyvezeno, nebo uskladněno. Nemůže se to někde ztratit.

Uvedme příklad na švestkách. Řekněme, že v sadu vypěstujeme švestky za 1 000 Kč. Co se s nimi stane? Část koupí lihovar (500), část se prodá lidem ke konzumaci (200), část je vyvezena do zahraničí (300). $1\,000 = 500 + 200 + 300$. Rovná se to! A takto to platí v celých národních účtech. Vraťme se však k HDP a HPH.

Začneme s hrubou přidanou hodnotou. Zjednodušeně si ji představme jako hodnotu, která byla podniky (nově vytvořena) nad rámec vstupních nákladů. Zdá se to složité, ale není. HPH spočítáme jednoduše jako rozdílnost mezi produkcí (vypěstovanými švestkami za 1 000 Kč) a mezispotřebou, tj. vstupními náklady, které byly s vypěstováním švestek spojeny a přímo spotřebovány (řekněme pro jednoduchost, že při pěstování žádné přímé náklady

nebyly). HPH je tedy 1 000 (1 000–0). Potud je to snadné.

V ekonomice je ale obvykle více podniků. A co jeden podnik vyrobí, druhý použije jako vstupní materiál do své výroby. Proto je tak důležitý výraz „nově vytvořená“ při vysvětlení HPH, byť to může znít divně. Představme si, že lihovar z našich švestek (za 500) vyrobí slivovici za 1 000 (jiné náklady než švestky neměl). Pro lihovar je přidaná hodnota 500 (produkce za 1 000 – mezispotřeba za 500), protože nad rámec vstupních nákladů (švestek) lihovar nově „vyrobil“ hodnotu 500.

Dohromady v sadu a lihovaru byla nově vytvořená hodnota 1 500. A to je hrubá přidaná hodnota za naši malou ekonomiku. Můžeme ji vypočítat dvěma způsoby. Jednak jako součet přidaných hodnot obou podniků (v sadu za 1 000 a v lihovaru za 500), nebo jako rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou za oba podniky: produkce za 2 000 (1 000 za švestky plus 1 000 za slivovici) mínus mezispotřeba za 500 (švestky). Naše švestky byly „mezikrokem“ v produkci slivovice, proto musí být odečteny ze součtu produkce obou podniků.

A teď konečně hrubý domácí produkt. Možná to bude překvapením, ale i HDP si lze představit jako souhrn všeho, co bylo v ekonomice nově vytvořeno, stejně jako HPH. Má to ale háček. Jak už bylo řečeno, v národních účtech se levá strana rovnice musí rovnat pravé. Na jedné straně podniky něco nově vytvořily, na druhé straně

to někdo koupil: lidé nakoupili švestky a slivovici a část švestek se vyvezla. Co je ale důležité: lidé švestky a slivovici nenakoupili přímo za cenu, kterou si účtují podniky, ale za cenu včetně daně z přidané hodnoty (DPH) a spotřebních daní. A v tom je ten háček!

Podniky tedy nově vyrobily za 1 500 (jedna strana rovnice), ale lidé zaplatili 230 za švestky (200 + DPH 30), 1 452 za slivovici (1 000 + spotřební daň z lihu 200 + DPH 252) a vyvezeny byly švestky za 300 (bez DPH). Evidentně, 1 500 se nerovná 1 982 (230 + 1 452 + 300)! Aby se tedy levá a pravá strana rovnaly, musíme k přidané hodnotě (1 500) připočíst daně (482 = 30 + 200 + 252). A to je právě HDP: HPH plus čisté daně na výrobky (proč „čisté“, dnes nechme být). Každopádně HDP je v podstatě HPH, ale v cenách, za které se zboží nakupuje (čili v kupních cenách).

V praxi HPH tvoří okolo 90 % HDP, zbytek jsou čisté daně na výrobky. Proto se obvykle HDP a HPH vyvíjejí podobně. Jen výjimečně, pokud daně dramaticky rostou nebo klesají, je vývoj HDP odlišný od HPH. V takovém případě je důležité sledovat vývoj HPH, protože na ni nemají čisté daně vliv a přímo vypovídá o výrobní výkonnosti ekonomiky. Každopádně vývoj jednoho ukazatele nelze oddělovat od druhého, protože jsou jen dvěma pohledy na totéž. Když králíkovi obléknete smoking, pořád to bude králík, jen ve smokingu.

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 03/2016
Ročník 6, vychází 10x ročně
Adresa redakce: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Jakékoli užití části nebo celku zde publikovaných informací je možné pouze za předpokladu uvedení zdroje (časopis ČSÚ Statistika&My).

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor),
Alena Géblová (vedoucí redaktorka),
Petra Báčková, Jan Ernest, Dalibor Holý, Eva Kačerová,
Tomáš Mládek, Marek Rojíček
Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
Ing. Eva Bartoňová,
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Alena Géblová,
RNDr. Michaela Kleňhová,
Ing. Petra Kuncová,
prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc., FEng.,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D.,

Egor Sidorov, Ph.D.,
Bc. Jana Slavníková,
Mgr. Irena Stupňánková,
Ing. Pavla Trendová
Grafická úprava: Tomáš Kubašta
Infografika: Veronika Wölfelová
Jazyková korektura: Jana Šíková
Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Jiří Růžička
Tisk: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.
Vydavatel: Český statistický úřad
www.statistikaamy.cz
ISSN 1804-7149
ev. č. MK ČR E 19925

STATISTIKA

STATISTICS
AND ECONOMY
JOURNAL

VOL. 96 (1) 2016

CZECH
STATISTICAL
OFFICE

Odborný časopis ČSÚ zařazený
v mezinárodní citační databázi
odborné recenzované literatury Scopus,
a dalších. Vychází 4x ročně pouze
anglicky. V době vydání tištěné
verze je kompletně zveřejňován
i na internetu.

1

JAROSLAV SIXTA, MARTINA ŠIMKOVÁ,
KRISTÝNA VLTAVSKÁ, JAN ZEMAN
(ČSÚ, VŠE PRAHA)

CZECH GDP BETWEEN 1970 AND 1989
BASED ON ESA 2010

MARTIN SLANICAY
(MU BRNO)

ANALYSIS OF STRUCTURAL DIFFERENCES AND
ASYMMETRY OF SHOCKS BETWEEN THE CZECH
ECONOMY AND THE EURO AREA

MARIO GAVRIĆ
(STATISTICS CROATIA,
ZÁHŘEB, CHORVATSKO)

ESTABLISHMENT OF THE QUALITY
DOCUMENTATION SYSTEM IN THE
CROATIAN BUREAU OF STATISTICS

czso.cz/statistika_journal

372 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

APLIKACE CZstat

CHCETE MÍT INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICCE STÁLE PO RUCE?
STÁHNĚTE SI APLIKACI CZSTAT PRO IOS NEBO ANDROID

 apple.co/1PsE9ww | bit.ly/1PsDPPhc